

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Realita povolání předškolního pedagoga

Vypracovala: Marie Rothová

Vedoucí práce: Mgr. Eva Svobodová

České Budějovice 2016

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č.111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 14. března 2016

Marie Rothová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat především mé vedoucí bakalářské práce Mgr. Evě Svobodové. Za její podnětný a obohacující přístup, cenné rady, diskuze, ochotu, povzbuzování, všestrannou podporu a laskavost. Poděkování patří i mé rodině, která mi vytvořila klidné prostředí při psaní této práce a byla mi velkou podporou. V neposlední řadě chci poděkovat mým respondentům.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou povolání začínajícího pedagoga. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřená na definování pojmu začínající učitel, na legislativní požadavky, které jsou kladeny pro výkon povolání učitel/ka MŠ a na podporu, která je ze strany zákona začínajícím učitelům poskytnuta. V práci jsou dále uvedeny názory odborníků k problematice povolání učitele. V praktické části jsou prezentovány výsledky z kvalitativního výzkumu, prostřednictvím kterého bylo zjišťováno, jaké jsou současné pohledy začínajících učitelů na realitu jejich povolání. Z rozhovorů následně vyplývají problémy, se kterými se pedagogové potýkají a naopak činnosti, v kterých jsou si jistí a disponují jimi. Je zde možnost srovnání představ a reality, se kterou začínající učitelé do svého prvního zaměstnání nastupovali.

Klíčová slova: podpora učitelům, uvádějící pedagog, vstupní problémy začínajícího pedagoga, vzdělání pedagoga, začínající učitel.

ABSTRACT

This thesis deals with the issues of novice teacher. The work is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part is focused on defining the concept of beginning teacher, to legislative requirements that are imposed for the profession of teacher in a nursery school and support, which is required by the law provided for beginning teachers. The thesis also presented the views of experts on the issue. The practical part presents the results of qualitative research. An aim of the research was put together information and experience of novice teachers when they started their careers. Subsequently, from real interviews, there arise problems that educators face and vice versa activities in which they are confident and have them. There is a possibility to compare ideas and the reality that beginning teachers have in their first job boarded.

Key words: teacher's support, starting educator, input problems of a novice teacher teacher's education, beginning teacher.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 Povolání učitele/ učitelky v mateřské škole.....	9
1.1 Vzdělání.....	9
1.2 Předškolní pedagog a jeho odpovědnost.....	9
1.3 Odborné činnosti předškolního pedagoga.....	10
1.4 Řízení vzdělávání předškolním pedagogem.....	11
1.5 Předškolní pedagog ve vztahu k rodičům.....	11
2 KOMPETENCE.....	12
2.1 Pedagogické dovednosti a jejich charakteristika.....	12
2.2 Profesionální kompetence učitele mateřské školy.....	13
2.3 Standardy kvality učitele.....	13
2.4 Rozvoj profesionálních kompetencí.....	16
2.5 Osobnostní předpoklady pro profesi učitele mateřské školy.....	17
2.6 Specifika učitelství.....	17
3 SEBEREFLEXE.....	19
3.1 Rizika sebereflexe.....	19
4 ZAČÍNÁJÍCÍ UČITEL.....	22
4.1 Očekávání společnosti ve vztahu k začínajícímu učiteli.....	22
4.2 Pojem pedagogické myšlení.....	24
4.3 Některé nástupní podmínky začínajících učitelů.....	26
4.4 Problémy „začínajícího“ pedagoga spojující se s nástupem do prostředí MŠ.....	26
4.5 Vztahy na pracovišti.....	27
4.6 Výše a skladba učitelského platu.....	28
4.7 Úskalí vstupu absolventů pedagogických fakult do pedagogické praxe.....	28
5 MENTORING V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	30
6 RIZIKA PŘI NÁSTUPU DO POVOLÁNÍ UČITELE MŠ.....	32
6.1 Změněná kvalita kázně dnešních žáků a nekázeň.....	32
6.2 Feminizace ve školství.....	32
6.3 Syndrom vyhoření.....	33
6.4 Prestiž učitelství.....	35
6.5 Úskalí ve zvyšování kvality učitelského vzdělávání.....	36
7 PODPORA ZAČÍNÁJÍCÍM UČITELŮM.....	37
7.1 Pomoc ze strany uvádějícího učitele.....	37
7.2 Formy spolupráce začínajícího a uvádějícího učitele.....	38
7.3 Vztah uvádějícího učitele k nastupujícímu absolventovi.....	39
8 ODBORNÁ PODPORA UČITELŮM.....	41
8.1 Národní institut pro další vzdělávání a metodická podpora pedagogů předškolního vzdělávání.....	42

II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	43
9 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	43
9.1 Cíl výzkumného šetření.....	43
9.2 Příprava a realizace výzkumného projektu.....	43
9.3 Metody výzkumného šetření.....	44
9.4 Charakteristika výzkumného souboru.....	45
9.5 Shromáždění výzkumných dat.....	46
9.6 Rozhovor s učiteli.....	46
9.7 Shrnutí jednotlivých odpovědí.....	51
10 Vyhodnocení výzkumných rozprav.....	55
11 DISKUZE.....	58
ZÁVĚR.....	59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	60
Zdroje na webových stránkách.....	61
Seznam legislativních dokumentů.....	61
SEZNAM PŘÍLOH.....	62

ÚVOD

„Keby to bolo možné, chodil by som do školy ako žiak. A že to neide, chodím do školy ako učiteľ.“

Peter Jilemnický

Tématem této bakalářské práce je problematika „začínajícího učitele“. Cílem je porovnat, jaká jsou očekávání a ideály samotného pedagoga při vstupu do prvního zaměstnání v prostředí MŠ v porovnání s realitou. Téma jsem si vybrala, protože mě zajímá, s jakými obavami, starostmi a představami vstupují samotní učitelé do mateřských škol. Do určité míry mě tento výzkum připraví do budoucího působiště mateřské školy. Dozví se tak, na co si mám dávat pozor a čeho je zbytečné se bát. Touto prací bych chtěla odpovědět na skutečné obavy z povolání, které se objevují u začínajících pedagogů a na představy, se kterými nastupují do povolání. V neposlední řadě je cílem výzkumu zjistit, zda se ve skutečnosti opravdu představy a očekávání splní, anebo jsou pouze zkrslé.

Práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické.

Teoretická část je zaměřena na problematiku povolání začínajícího učitele /učitelky mateřské školy. Hlavním tématem této části jsou požadavky kladené na učitele, vymezené Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání a platnou legislativou. Definuji základní pojem začínající učitel, kterému se budu věnovat hlouběji a vymezím i kompetence, které jsou od učitele očekávány. Popíši možné nástupní podmínky začínajících učitelů, úskalí vstupu do povolání a další problémy související s počáteční praxí. Orientuji se též na vztahy v místě pracoviště, výši a skladbu učitelského platu. V závěru se zaměřím na spolupráci začínajícího učitele a uvádějícího pedagoga a na podporu učitelů z pohledu organizace Národního institutu pro další vzdělávání.

V praktické části zmapuji zkušenosti, poznatky a postoje absolventek oboru Učitelství pro MŠ na vysokých a středních školách s praxí 1-3 roky. Pro výzkum jsem zvolila formu strukturovaného rozhovoru s předem sestavenými otázkami.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POVOLÁNÍ UČITELE/ UČITELKY V MATEŘSKÉ ŠKOLE

1.1 Vzdelání

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, přesněji jeho §6 stanovuje požadavky na vzdělání učitele mateřské školy:

Školský zákon nám stanovuje, jak může učitel mateřské školy dosáhnout odborné kvalifikace. „**Učitel mateřské školy získává odbornou kvalifikaci v rámci vysokoškolského vzdělání studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na pedagogiku předškolního věku. Nebo vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu v oboru vzdělání se zaměřením na přípravu učitelů předškolního vzdělávání nebo středním vzděláním v rámci vzdělávacího programu v oboru zaměřeném na přípravu učitelů předškolního vzdělávání.**“

Zákon o pedagogických pracovnících (563/2004 Sb) v souladu se školským zákonem stanovuje požadavky na učitele.

Jaké povinnosti má učitel mateřské školy, stanovuje i Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004), který říká:

1.2 Předškolní pedagog a jeho odpovědnost

Předškolní pedagog nese odpovědnost za třídní nebo školní vzdělávací program, který je v jeho rukou, tzn., že se na něm podílí, vytváří ho (spolu s kolegy). Školní vzdělávací program musí být v souladu s kritérii rámcově vzdělávacího programu předškolní výchovy. Činnosti, které pedagog vykonává, jsou promyšlené, záměrně plánované. Předškolní vzdělávání je pod neustálým dohledem. Jsou klasifikovány podmínky a výsledky předškolního vzdělávání.

1.3 Odborné činnosti předškolního pedagoga

Pedagog má sledovat věkové a individuální potřeby dětí, zajistit co nejvyšší péči o děti, jejich výchovu a vzdělávání. Vykonávat individuální, kooperativní, hromadné učení a tím tak rozšiřovat dovednosti, vědomosti a znalosti dětí, tedy kompetence, a postupně dosahovat rozvoje dítěte. Umět samostatně plánovat činnosti; realizovat je, hledat vyhovující metody, volit rozumné strategie jak pro skupinové, tak i pro jednotlivé vzdělávání. Využívat odborných knih a uplatňovat je při vzdělávání, převzaté poučné prvky, které bude aplikovat, však musí odpovídat každému dítěti jednotlivě. Realizovat a být připraven na práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, vytvářet individuálně vzdělávací program. Pedagog by měl mít znalost v oboru speciální pedagogiky. Musí brát v úvahu specifika vývoje a individuální zvláštnosti.

Za děti se speciálními vzdělávacími potřebami lze pokládat :

- děti s tělesným postižením
- děti se zrakovým postižením
- děti se sluchovým postižením
- děti s mentální retardací
- děti s poruchami pozornosti a vnímání (děti s poruchou učení a chování)
- děti s poruchami řeči
- děti s více vadami a autismem

Provádět vyhodnocování - umět zhodnotit, zda pedagog naplnil cíle, které si stanovil, a zda zvolil vhodné metody a nese vizi do budoucna, jak lépe dosáhnout cíle. Tzn., jak byl účinný třídní vzdělávací program. Evaluace se týká ale i dětí, sledujeme u dětí pokrok a zaznamenáváme výsledky. Hodnotíme však i podmínky, kde se vzdělávání odehrává. Pedagog umí využít proces vyhodnocování při dalším realizování činností, plánů. Uskutečňovat poradenské činnosti pro rodiče dětí a to v takových kompetencích, které odpovídají povolání učitele MŠ a samotné mateřské škole. Případně odkázat rodiče na pedagogicko -psychologickou poradnu. Umět pozorovat vlastní nezbytnosti ve vzdělávání a obohacovat je dalšími aktivitami, které napomáhají k růstu učitele. Postřehnout názory, náměty, připomínky a rady rodičů, dětí, spolupracovníků i okolí a reagovat na ně.

1.4 Řízení vzdělávání předškolním pedagogem

Vzdělávací proces by měl pedagog vést tak, aby se děti cítily v souladu duševním, fyzickým a společenským. Každé dítě je nutné vzdělávat podle jeho individuálních možností a schopností. Dochází tak k vyváženému rozvoji osobnosti a harmonii těla a duše. V procesu vzdělávání by každá osobnost měla mít k rozvoji dostatek impulsů, které jí přinesou pocit radosti a uspokojení. Tímto bude výrazně posilována schopnost sebedůvěry ve své vlastní schopnosti a dovednosti. Děti by měly mít možnost rozvíjet své vztahy s jinými dětmi, pedagogy a ostatními zaměstnanci a cítit se tak v prostředí školy jistě, bezpečně a spokojeně. Důležitým aspektem je také podpora a motivace k rozvoji jazykových a řečových dovedností dítěte. Dětskou řeč je potřeba stále obohacovat a zpestřovat. Děti musí být seznamovány se vším, co je čeká v realitě, s činnostmi, které jsou pro každý den nezbytně nutné. Měly by vědět, že se svojí činností podílejí na utváření prostředí kolem sebe.

1.5 Předškolní pedagog ve vztahu k rodičům

Předškolní pedagog by se měl snažit o vznik přátelského a trvalého vztahu mezi rodiči a školou. Samozřejmostí by měla být pravidelná účast rodičů ve vzdělávacím procesu. Rodiče by měly mít možnost účastnit se aktivit ve třídě jejich dítěte, spolupodílet se na utváření programu školy (ŠVP) i na jeho evaluaci. Diskuze s rodiči o jejich dítěti, o jeho osobnosti, rozvoji, úspěchu či případném neúspěchu jsou také vhodným nástrojem k navázání pozitivního vztahu mezi pedagogem a rodiči.

2 KOMPETENCE

Pro práci pedagoga je nezbytnou součástí pedagogická způsobilost, což je souhrn schopností, dovedností a vědomostí. Součástí jsou též pedagogické kompetence, které učiteli dávají možnost vypořádat se s životními problémy a nešvary, které přináší povolání pedagoga (Lazarová, 2005).

Pedagogické dovednosti jsou učitelovy vědomosti o pedagogické činnosti, které povzbuzují učení žáků (třídy). Mezi pedagogické dovednosti se řadí vědomosti, což jsou učitelovy znalosti, které má o daném oboru (žáci, kurikulum, metody výuky, klima třídy). Dalším prvkem je rozhodování a v neposlední řadě činnosti, které napomáhají při tvorbě procesu učení. Pedagogické dovednosti jsou tedy zaměřeny na řešení problémů ať už krátkodobého či dlouhodobého charakteru. Základním cílem pedagogických dovedností je co nejpůsobivěji dosahovat cílů, které byly stanoveny učitelem (Kyriacou, 2004).

2.1 Pedagogické dovednosti a jejich charakteristika

1. Plánování a příprava: součástí toho jsou cíle, které si pedagog stanovil, a kterých chce dosáhnout. Musí zvolit co nejvhodnější prostředky k jejich dosažení a závěrem jsou výstupy, tzn. co žáci zvládli a s čím se seznámili.

2. Realizace vyučovací hodiny: dovednost k tomu, aby učitel zapojil do procesu učení všechny aktéry, tedy děti.

3. Řízení vyučovací hodiny: důležitá je schopnost organizovat učební proces, pro něj je důležitá motivace, aby žáci byli soustředění. Měli o činnost zájem a byli aktivními účastníky procesu, aby tak došlo k zpětné vazbě.

4. Klima třídy: jsou to ty dovednosti, kterými pedagog navozuje pozitivní a klidné prostředí pro výuku. Žáci se tak stávají aktivními.

5. Kázeň: dovednosti, které napomohou k tomu, aby nedocházelo k hluku, vyrušování a jinému nevhodnému chování (u žáků).

6. Hodnocení prospěchu žáků: dovednosti, které napomohou k dalšímu rozvoji žáka,

významnou součástí je i vedení dokumentace pokroků.

7. Reflexe vlastní práce a evaluace (sebehodnocení): dovednosti, které nám napomáhají k vlastnímu zhodnocení práce jak pozitivně, tak i negativně a dopomáhají nám k zlepšení osobnosti (Kyriacou, 2004).

2.2 Profesionální kompetence učitele mateřské školy

Jak říká Vašutová (2004) profesionální kompetence jsou profesionální kvality, kam řadíme dovednosti, vědomosti, zkušenosti, postoje a osobní předpoklady, tyto kvality se vzájemně prolínají a prostupují. Kompetence sehrávají důležitou roli v profesionální identitě a hodnocení.

Okruhy a požadavky na kvalitu profesionálních činností pedagoga se budou lišit, v jejich zkušenostech, co se týče praxe. V současné době nemáme prostou shodu názorů ani zákonodárně dobu jednotlivých stupňů odbornosti (expertnosti) určenou. Podskupiny učitelů vymezujeme podle délky praxe pedagoga (Burkovičová, 2013).

2.3 Standardy kvality učitele

Syslová formuluje standardy jako „*profesionální kompetence či charakterizovány jako profesionální činnosti nezbytné pro kvalitní nebo-li standardní výkon profese v dané zemi. Jsou považovány za východisko především pro učitelské vzdělávání, profesionální rozvoj, hodnocení a sebehodnocení učitelů.*“ Pojetí standardu se však v jednotlivých zemích liší, a to v kontextu s pojetím učitelského povolání (2013, s. 35).

Jádrem profesionálního standardu je těchto sedm kompetencí:

Profesionální kompetence v podobě výstupů absolventa dle Šmelové, Nelešovské (2009) :

1. Kompetence předmětová- absolvent studia:

- pedagog by měl mít všestranné znalosti (literární, výtvarné, jazykové, přírodovědné, dramatické atd.)
- má znalosti z teorie, vloh, které uplatňuje ve výchovných předmětech, jako jsou výtvarná, pracovní, hudební, tělesná výchova
- užívá moderních dovedností v rámci komunikace, jako např. dorozumívání se přes

email

2. Kompetence didaktická a psychodidaktická - absolvent studia:

- ovládá a plně užívá náhradní vyučovací postupy v procesu poznávání, s důrazem na jedinečnost žáka a s tolerancí jeho specifických vlastností pro jeho věk
- dokáže pracovat s rámcovým vzdělávacím programem pro daný typ instituce (MŠ) a využít ho při každodenním plánování, bere v potaz individuální zvláštnosti dětí a vývojové odchylky

3. Kompetence pedagogická - absolvent studia

- dokáže svým chováním, které odpovídá předškolnímu dítěti, uspokojovat jeho potřeby a brát v úvahu jeho osobnostní aspekty
- vyzná se v podmínkách a procesech předškolní výchovy, a to po stránce teoretické i praktické, k tomu uplatní všestranné a společenské znalosti
- užívá takové metody učení, kdy se stává dítě aktivní a odnáší si tak zážitek a pocit štěstí a naplněnosti, především ve hře
- pedagog sleduje hru dítěte a dokáže ji zhodnotit z hlediska jeho úrovně
- podporuje dítě v jeho individualitě a osobnostních zájmech (spontánnost, zájmy)
- zná práva dětí a uznává je
- má přehled o pojetí výchovy a vzdělávání podle vzdělávací soustavy, a to především v pre-primární úrovni a bere v potaz aktuální trendy

4. Kompetence diagnostická a intervenční - absolvent studia

- užívá nástroje pedagogické diagnostiky (pozorování, anamnézu, rozhovor, analýzu práce žáků atd.) a bere v úvahu specifické rysy dítěte
- zná aktuální zdravotní stav dítěte a dokáže opatřit pomoc
- umí stanovit předpověď školní úspěšnosti
- má odborný postoj k problematice integrace handicapovaného dítěte do prostředí MŠ

- je schopen posoudit vztahy, které se vyvíjejí ve třídě a reagovat na ně
- umí posoudit, zda je dítě nadané nebo trpí specifickou poruchou učení či chování (dyslexie, ADHD atd.) a podle toho zajistit další prostředky edukace, které jsou vyhovující
- je schopen stanovit, zda je dítě týráno, šikanováno a podle toho zajistit případná ošetření a prevenci
- vhodným způsobem umí zajistit kázeň třídy a řešit výchovné situace
- užívá mnohé prostředky hodnocení předškolního dítěte (pochvala)
- umí se poradit s rodiči dítěte a navrhnout jim další způsob nápravy, prevence

5. Kompetence sociální, psychosociální a komunikativní - učitel

- umí zajistit příjemné, podnětné prostředí, kde se utváří společenské vztahy a děti se tak cítí bezpečně
- dokáže začlenit dítě do kolektivu a dokáže vytvářet pozitivní vztahy ve třídě
- je schopen orientovat se a řešit obtížné životní situace v působnosti MŠ, ale i mimo ni jako je např. úmrtí, rozvod a poskytnout východisko
- znát negativní i pozitivní aspekty okolního prostředí (médiá, sourozenci), povzbuzuje ty pozitivní a těm negativním se snaží zabránit
- ovládá prvky pedagogické komunikace a aplikuje je ve třídě dětí
- užívá efektivní komunikace, a to při styku s dětmi, rodiči, partnery a má znalosti týkající se problematiky rodinné výchovy

6. Kompetence manažerská a normativní - učitel

- má základní znalosti v dokumentech, vyhláškách, normách a zákonech týkajících se povolání učitele v MŠ (RVP, ŠVP, zákoníky)
- má znalosti o procesech, které se týkají fungování a působení MŠ
- zvládá úřední, tedy administrativní úkony, které jsou s touto prací spjaty (záznamový arch, psaní týdenních celků)

- zvládá organizovat školní aktivity dětí i ty, které probíhají mimo školní prostředí

7. Kompetence osobnostně kultivující

- má všeobecné poznatky v morální, kulturní a sociální oblasti. Svými znalostmi děti ovlivňuje ve vytváření norem a hodnot
- je reprezentující se osobou svého povolání, užívá etických norem a dokáže obhájit své pedagogické způsoby práce
- má osobnostní rysy a potenciál pro vytváření kolegiálních vztahů a spolupráce
- je schopen sám sebe ohodnotit a přijmout hodnocení od druhých osob, které se vyjadřují k jeho práci
- orientuje se v kultuře a tvorbě dětí
- má potřebu dalšího rozvoje, sebevzdělávání se v oblíbeném zájmovém oboru
- je schopen uznávat potřeby a zájmy dětí

2.4 Rozvoj profesních kompetencí

Lze rozvíjet sebereflexí, je to získávání informací o své osobě, a to vnitřní rozpravou, ale i shromažďováním informací od ostatních z okolí. Sebereflexí tak zlepšujeme, zdokonalujeme svou práci a přístup k sobě, ale i v práci s dětmi. „*O sebereflexi se hovoří jako o **metakompetenci**, jež primárně pomáhá hodnocenému,*“ tím se myslí učiteli mateřské školy. Jednak v poznání své bytosti a uvědomění si požadavků, které jsou od něj požadovány a v jejich plnění (Syslová, 2013, s. 47).

Profesní kompetence můžeme rozvíjet i pomocí profesního portfólia. K profesnímu růstu může učiteli napomoci i hospitační činnost ze strany ředitele, kdy ředitel může sám posoudit práci učitele za delší období. Ředitel tak sleduje vývoj a cíle učitele, které by měl naplňovat. Hospitace může řediteli přinést i obohacení v námětech pro svou vlastní činnost a činnost ostatních členů pedagogického sboru.

Pojem hospitace je podle Průchy (et al. 2009, s.75) definován jako „*návštěva vyučovací hodiny, přednášky apod. s cílem poznání stavu a úrovně výchovné a vzdělávací práce.*“

Další možností kariérního růstu je pohospitační nebo hodnotící rozhovor. Pohospitační

rozhovor se uskutečňuje po samotné hospitaci. Hodnotící rozhovor se užívá zřídka, probíhá alespoň jedenkrát za rok. Cílem obou těchto rozhovorů je vřelá komunikace a vytvoření vhodných podmínek. Je to hovor mezi ředitelem, mentorem a sledovaným učitelem. Dialog je tím účinnější, jestliže dochází k stejnému úhlu pohledů. Výsledkem je zpětná vazba pro obě strany (Syslová, 2013).

2.5 Osobnostní předpoklady pro profesi učitele mateřské školy

Základním bodem pro realizování práce učitele MŠ je rozumová vyspělost. Ta je typická kreativitou, autonomií, schopností nést odpovědnost a mnohostranností. Zcela žádoucí je, aby pedagog měl tyto vlastnosti osobnosti, jako je smysl pro humor, spravedlnost, taktnost, empatičnost, trpělivost, vytrvalost, zdvořilost, otevřenost, družnost a mnohé další. Učitel by měl mít dispozice v oblasti tělesné, estetické. Měl by se pohybovat v poznávací oblasti, uvědoměle koordinovat své pohybové ústrojí (psychomotorika) a být citově stabilní (Šmelová, Nelešovská, 2009).

2.6 Specifika učitelské profese

Vašutová (2004) píše „**v čem je učitelská profese specifická a jaký má specifický kontext**“ :

1. Učitel vzdělává a vychovává skupinu mladých lidí, kteří budou prezentovat naši budoucnost. Společnost na něj tak klade různé požadavky a povinnosti. A očekává, že dojde k jejich naplnění.
2. Učitel udržuje styky s širším kolektivem lidí (rodiče, děti, stát), každý z nich na něj klade určité břímě, očekávání. V průběhu profesionalizace se lidé mění, mají jiné požadavky a cíle.
3. Žáci, které učitel vzdělává a vychovává, jsou věkově mladí. Žáci mají nižší společenské postavení, a to se promítá i do hodnocení pedagoga jinými osobami.
4. Učitel by měl mít speciální vlastnosti a schopnosti, které jsou pro toto povolání vhodné, jako je např. zodpovědnost, spravedlnost, tolerance, respekt, autentičnost, psychická odolnost, rozhodnost, sebereflexe.

5. Toto povolání je charakteristické tím, že je z větší části zastoupeno ženským pohlavím. To se promítá do atmosféry školy i třídy.
6. Pedagog je státním zaměstnancem a slouží široké společnosti.
7. Výkon povolání učitele je ovlivněn podmínkami, v kterých se vyskytuje. Na učitele jsou kladeny vysoké požadavky ze strany široké společnosti, nekorespondují však s podmínkami, které zajišťuje stát.

3 SEBEREFLEXE

Jak se zmiňuje Syslová (2013) sebereflexe může být záměrná a spontánní. Neuvědomělá nebo-li spontánní sebereflexe je typická pro každého člověka a pro práci učitele v MŠ obzvlášť. Větší důraz se dnes klade na sebereflexi záměrnou nebo-li systematickou, a též nazývanou cílevědomou. Díky cílevědomé sebereflexi může dojít u pedagogů ke změnám, a to v přístupu k povolání a dětem.

Jak hovoří Syslová (2013) sebereflexe nám umožňuje, abychom se vyhýbali určitým negativním důsledkům, které ze situace vyplývají, pomáhá nám k sebevzdělávání (schopnosti hodnotit se jak pozitivně, tak i negativně) a tím dosahovat profesionálního růstu.

Sebereflexe je u každého jedince individuální, což znamená, že je velmi různá. Každého z nás obklopuje jiné společenství lidí, každý z nás má jiné zkušenosti, postoje, možnosti a motivaci, která ho žene k cíli. Tím se pak samotné hodnocení jedinců může lišit. Pro sebereflexi je důležité, abychom byli k sobě otevření a upřímní. U lidí s vysokým sebevědomím může tak vzniknout bariéra. Mohou být k sobě příliš pozitivní. Naopak u lidí s nízkým sebevědomím vznikají nepravdivé představy o sobě samém, tedy chybné představy. Nejvhodnější je mít zdravé sebevědomí, které přináší optimální sebehodnocení.

3.1 Rizika sebereflexe

Za rizika sebehodnocení můžeme považovat **podceňování**, kdy jedinec nevěří ve své schopnosti. Je často neúspěšný, selhává a tím tak oslabuje své sebehodnocení. Další obtíží může být naopak **nadhodnocování** tedy **nadměrné, nepřiměřené sebehodnocení**. Tento typ člověka se hodnotí velice vysoko, nepřirozeně. Chce, aby ho okolí vnímalo jako toho výtečného jedince, i když to tak v realitě není. Neumí si přiznat chyby a nést riziko odpovědnosti, za své prohřešky viní lidi kolem sebe, jen ne sebe. Sebereflexe je tedy zamyšlení se nad svou osobností, uvědomění si, že nesu nějakou zodpovědnost za své hodnocení. I tím, že si stanovím cíle, které jsou pro mě

dosazitelné, zvyšují tak svou sebedůvěru a schopnost se kladně ocenit. To, že jsem schopný realizovat své představy a nápady, vede k seberealizaci osobnosti. Vždyť samotná seberealizace je zakotvena v Maslowově pyramidě na tom nejvyšším bodě. To vše musí vzít v potaz ředitel MŠ a vedoucí pracovníci, kteří mají vést začínající učitele k tomu, aby se naučili pozitivnímu sebehodnocení. Sebereflexe je uskutečnitelná prostřednictvím seberefektivních technik. Učitelé si tak musí stanovit svůj ideál učitele. Směřovat k němu a dosahovat tak profesionálního růstu.

Jestliže se chce pedagog ze svých prvních špatných kroků poučit, musí hledat příčiny vzniku jevu a hledat nové pohledy na situaci a nové možnosti jednání v dané situaci. Pro toto označení užíváme termín sebereflexe. Sebereflexi je nutné se naučit, jedinec tak spěje ke zvyšování svých pedagogických kompetencí. Profesionální sebereflexí se myslí, že se pedagog bude zamýšlet nad stránkami vlastní pedagogické profese (nad učivem, které předává dětem, metodami a formami výuky; vztahem k dětem, užíváním komunikace ke skupině dětí a vztahem k rodičům dětí, kolegům, motivací, tematickým plánem, který dětem zprostředkovává formou různých činností) (Podlahová, 2004).

„Otázky k nácviku sebereflexe“ podle Podlahové (2004)

- Jaká byla moje domněnka před tím, než jsem nastoupil do povolání (na co jsem se vyloženě těšil a čeho jsem se strachoval), jak se tato domněnka naplnila?
- Jak mě přijímají a projevují se moji zkušenější kolegové? Čím jsem si zasloužil jejich pozitivní (negativní) chování vůči své osobě?
- Jaké vlastnosti jsou totožné s mým mentorem (uvádějícím učitelem)? Které bych chtěl mít stejné jako on a které nikoliv?
- V čem je práce učitele MŠ odlišná od jiných povolání?
- Jsou mé vztahy k žákům vytvořeny na úctě a vzájemném respektování se?
- Jak to, že mi jsou někteří žáci milejší? Čím je to způsobené?

Vděčným prostředkem při sebereflexi se může stát videozáznam, i když není hojně užíván. Dalším využitelným prostředkem mohou být rozhovory ať už s dětmi nebo hospitující osobou. Zaručeně nejlepším je vedení pedagogického deníku. Kam si

začátečník zapisuje své reakce, povšimnutí, rozvahy, analýzy. Deník nemá předem stanovenou formu (Podlahová, 2004).

4 ZAČÍNÁJÍCÍ UČITEL

Povolání začínajícího učitele nese svá rizika už od prvního školního dne. Pracovní náplň a její obtížnost se postupem času stupňuje. Na učitele je kladen požadavek plného nasazení a bezchybné plnění veškerých povinností. Zpočátku přirozeně může dojít k chybám a řadě pedagogických situací, v kterých si učitel nebude vědět rady. Na samotného učitele se klade odpovědnost za chod třídy a výsledky pedagogického vzdělávání. Obzvláště hektický může být první měsíc, kdy vládnu organizační zmatky, stanovují se pravidla třídy a učitel se seznamuje s dětským i pedagogickým kolektivem. Za začínajícího učitele lze pokládat učitele v prvním školním roce jeho učitelského působení. V prvním roce se tak vytváří i proces identifikace s životní rolí učitele, pedagog získává také spoustu zkušeností a povědomí o učitelské profesi, která obnáší jistá rizika a skutečnosti (Šimoník, 1994).

Začínajícím učitelem je ten, kdo má požadující vzdělání na profesi učitele a pedagogické schopnosti. Jediné co mu však schází, jsou pedagogické zkušenosti. Je tedy na klikaté cestě vedoucí k profesní vyspělosti (Podlahová, 2004).

První rok ve škole definuje (Šimoník, 1994), jako rok srovnávání vizí a ideálů mladého učitele s mnohdy tvrdou realitou. Je rokem rozporu jeho příprav se skutečnou praxí a střetáváním se teorie s praxí.

Šimoník (1994) říká, že u nastupujícího učitele dochází k výměně rolí. Z role žáka, který byl vzděláván, řízen a hodnocen, se stává samotným učitelem. Přibývá tak odpovědnost za své činy, snaží se rozvíjet populaci dětí. Profese pedagoga má taky své měřítko, nastupující učitel tak musí přizpůsobit své chování, styl oblékání. Toto měřítko by se měl snažit dodržovat. Jeho nenaplňování může mít negativní dopad nejen pro učitelský sbor, ale školu celkově.

4.1 Očekávání společnosti ve vztahu k začínajícímu učiteli

Společenství lidí (žáci, kolegové, rodiče) předpokládá, že začínající učitel přinese do procesu učení, který se mnohdy může jevit jako obtížný, nové přístupy, metody práce a

jiskru. Proto je však nezbytně nutný elán pro vykonávání tohoto záměru a využití poznatků, které přenáší do praxe. Vyžaduje se od něho i chuť k novým metodám vzdělávání a nesmiřování se s dosaženými cíli. Nastupující učitel navazuje bohaté kontakty (s rodiči, dětmi, personálem, místními a vzdělávacími ústavy.) Rozšiřují se tak jeho mezilidské vztahy. Lidé však od něj očekávají chování a jednání na vysoké vzdělanostní a etické úrovni. Učitelův první rok ve škole, je obdobím pokusu, omylů, nezdaru. Je též nazýváno obdobím kritickým, v němž je důležitá podpora nastupujícího učitele. Je to období, kdy hledá svou budoucí perspektivu. Toto období může mladého učitele buď to posílit a nebo naopak oslabit (Šimoník, 1994).

Šimoník (1994) se zmiňuje, že podmínky vesnice či města, kde chce učitel do budoucna působit, se mohou od prostředí, kde pobýval dříve, lišit. Na učitele má nové prostředí silný vliv a může se tak stát jeho počáteční těžkostí. Blízká znalost městského (kulturního a přírodního) prostředí sehrává důležitou roli v procesu vzdělávání.

Práce začínajícího učitele je též ovlivněna výší jeho pracovního úvazku, mimo vyučovacích povinností a rizikem, že mu bude přidělen pracovní úkol, na který nemá dostatečnou studijní způsobilost a vlohy, a tak dochází ke gradaci problémů, se kterými si pedagog neví rady.

Nováčkovský pocit také začíná tím, že práce učitele je spojena s určitými nejasnými obavami a nadějemi, („Co se stane, když to nedokážu...?“) ale také s vyplývajícím pocitem možného neúspěchu. Musí si uvědomit, že práce učitele má dlouhodobý charakter, utváří lidské bytosti. A proto je důležité úsilí, snaha, píle a zaujetí. Pedagog nezná prostředí školy ani samotné účastníky, kteří se podílejí na procesu vzdělávání (kolegové, děti, ostatní personál) (Podlahová, 2004).

Délka začátečnického období je u každého odlišná, k roli odborníka se učitelé propracovávají různě dlouho. Naše literatura uvádí, že délka začátečnictví je 5-10 let. Případné nešvary, těžkosti a problémy či pozitivní zkušenosti z prvního zaměstnání do určité míry určují další subjektivní, profesní i životní dráhu, případně růst, jeho sebehodnocení, sebevědomí, spokojenost.

Už od prvního dne musí převzít veškerou zodpovědnost, která vyplývá z náplně učitele. Jednotlivé povinnosti se nemůže pedagog učit postupně. Tzn., že až zvládne organizaci, tak teprve potom se bude zabývat další povinnostmi. To je nepřístupné.

Nikdy pedagog neví, na kolik budou jeho žáci úspěšní či neúspěšní. Pedagogický proces je interakce mezi učitelem a žákem. Nedostatečná snaha a roztěkanost žáků může vést až k syndromu vyhoření (Podlahová, 2004).

Podlahová (2004) mluví o tom, že pro učitele je stanovena povinnost přípravy na vyučování. Příprava na výuku je u každého učitele individuální, záleží na zodpovědnosti pedagoga. Učitel se tak může připravovat psychicky, fyzicky, písemně, myšlenkovitě, výstižně nebo obsáhle, pravidelně nebo dle své potřeby. Učitel se při svém plánování řídí tématickým plánem. Tématický plán se vytváří před zahájením školního roku. Bere v úvahu vzdělávací program, časové, prostorové a materiální podmínky školy a také žáky jako individuální osobnosti.

Jak vyzoroval Šimoník (1994) 36,9 % dotazovaných učitelů se v prvním roce věnuje přípravě v průměru 2,5 hodiny denně.

Sledování žáků může pedagogovi zpočátku dělat problém. Musí se naučit vědomě rozdělovat pozornost mezi všechny děti a ne jen mezi ty, kteří ji něčím vyvolají. Musí se naučit rychle zasáhnout a zareagovat na podněty, které jsou nevyhovující např. nekázeň dětí, případně změnit postupy a metody. Pedagog se může i aktivně podílet na zvyšování kvality činností s charakterem vzdělávacím. Tj. přizpůsobit hlas, chválit, povzbuzovat, nabádat, regulovat tempo učení. O učitelích se říká, že musejí mít oči na zádech, což zní přehnaně. Máme tím na mysli, že jednak všechno musí vidět, ale také na to pohotově reagovat (změny metody výuky, volba jiného prostředí - rozhodovat se) (Podlahová, 2004).

4.2 Pojem pedagogické myšlení

Termín „učitelovo pedagogické myšlení chápe (Průcha et al. 2001) jako komplex profesních idejí, postojů, očekávání, přání a předsudků, které vyjadřují základnu pro učitelovo jednání, pro vnímání a realizaci edukačních procesů.“ Pedagogické myšlení je společné pro skupinu pedagogů, každý jedinec má různorodé myšlení. Z části má povahu uvědomovanou a z části ne, má podobu citovou a poznávací. Pedagogické myšlení se zaměřuje na cíle, dílčí cíle, výstupy, metody a techniky vzdělávání. Jeho pedagogické myšlení posuzuje jeho kolegy, zaměstnance školy, děti a tvoří si postoje

k rodičům a vlastnímu vzdělávání. Do jeho pedagogického myšlení by měla patřit i pedagogova vize o jeho profesi do budoucna a o tom, že se musí přizpůsobovat změnám ve školství. Možná se už objevuje u jedinců, kteří o práci pedagoga záhy přemýšlí a konče rolí učitele zkušeného, tedy odborníka. Je to jev, který lze rozvíjet. Učitel nemůže však změnit svou osobnost, povahové rysy a svá vykonaná rozhodnutí, ale na pedagogickém myšlení se může podílet a rozvíjet ho (Podlahová, 2004).

Šimoník (1994) prováděl analýzu potíží, s nimiž se začínající učitelé setkávají a to v letech (1990-92):

„Připomínky k pedagogické praxi“:

- navýšit počet hodin pedagogické praxe během studia na škole
- pedagogická praxe by měla být zařazena už od 1. ročníku studia
- pedagogickou praxi bychom měli (studenti VŠ) vykonávat pouze u zkušených učitelů (odborníků)
- pedagogická praxe by na jedné škole měla probíhat delší období, abychom si (my studenti), mohly vyzkoušet více pracovních metod, a byly schopni tak naši práci vyhodnotit a překontrolovat zdary a nezdary
- před výkonem samotné praxe si vyzkoušet určité části, z kterých se bude skládat naše výuka

Šimoník (1994, s. 70) podle analýzy z let (1990-92) říká: *„Do učebního plánu učitelských fakult byly jako povinné či volitelné dotazovanými mladými učiteli navrhovány tyto předměty“:*

- *„psychologie jednání s lidmi*
- *komunikativní cvičení*
- *dramatická výchova*
- *etika*
- *sociologie*
- *základy filosofie*
- *světové trendy ve výchově a vzdělávání*
- *ekologická výchova*

- *dějiny evropské kultury*
- *globální problémy lidstva*
- *logika*
- *rodinná a sexuální výchova“*

Z toho vyplývá, že si učitelé vybavují své nedostatky po stránce znalostní. A studenti tak byli schopní po absolvování studia poukázat na některé nedostatky. Tyto nedostatky jsou zdrojem důležitých informací proto, aby se započala nějaká změna. Šimoník tvrdí, že každá učitelská fakulta by měla být studnou, která bude vnímat hlasy studentů, kteří chtějí nějakou změnu a zabránit tak nedostatkům při přípravě na praxi (Šimoník, 1994).

4.3 Některé nástupní podmínky začínajících učitelů

Z výzkumu, který prováděl Šimoník (1994, s. 17) a to v letech 1990-1992, „*se 34 učitelů přiznalo, že o případné změně profese uvažuje.*“ Jako výstrahu brali to, že práce pedagoga je nepříznivě finančně ohodnocena a společenské stanovisko k tomuto povolání nepřívětivé. Postavení lidí k této profesi je velmi nízké až nedůstojné.

Ke specifickému problému patří dojíždění do místa povolání. Učitel se tak neidentifikuje s obcí a nemá možnost poznat její přírodní, kulturní krásy a využít je při regionálním vzdělávání dětí. Je též ochuzen o vztahy s místními lidmi. „*Při průzkumu provedeném v letech 1990-1992 dojíždělo denně do školy 84 mladých učitelů, tj. 59,6 % všech dotazovaných.*“ (Šimoník, 1994, s. 17)

4.4 Problémy „začínajícího“ pedagoga spojující se s nástupem do prostředí MŠ

Problematikou profese učitele se v České republice zabývá ve svých pracích např. J. Průcha (2002, 2003), O. Šimoník (1994), B. Blížkovský, S. Kučerová, M. Kurelová (2000), J. Vašutová (2002), H. Kantorková (2002), J. Mareš (2001), V. Spilková (2004), A. Nelešovská (2004), kteří definují dnešního učitele z pohledu současných požadavků na tuto profesi.

Jak uvádí Šimoník (1994) s nástupem do školy se mladý, nezkušený pedagog začleňuje do kolektivu učitelů, do týmové jednotky, jehož profesionální, ale i věkové složení je odlišné od prostředí, v němž se dosud na vysoké škole nacházel. V začátečnickém období, tedy v prvním roce se utvářejí vztahy k ostatním učitelům z pedagogického sboru. Významně může začínajícího učitele ovlivnit to, jak ho přijme vedení školy. Zásadní roli zde hraje uvádějící učitel, který seznamuje začínajícího učitele s chodem školy a pomáhá mu v každodenních situacích.

Na začínajícího pedagoga mohou být kladeny i požadavky, které se mu jeví jako nesplnitelné a absurdní. Negativní roli může sehrát i nedostatečná pedagogická praxe, která může směřovat až k samotnému odchodu z profese. A může tak docházet k nástupnímu šoku. Zkušenější učitelé v tom mají jakýsi náskok, už ví, jak řešit dané situace, jak se zachovat. Jednají s promyšlením a hbitě. Mladý, začínající pedagog je tak ve fázi zkoumání, objevování, poznávání, hledání řešení a východisek a především obohacuje a zdokonaluje svoji osobnost (Šimoník, 1994).

4.5 Vztahy na pracovišti

Vztahy na pracovišti nemusí být vždy dokonalé a bezchybné. Mnohdy jsou začátečnickovy představy o vztazích zkreslené. Vztahy jsou podmíněny početní převahou žen ve sboru, věkovým složením, způsobilostí k povolání. Složení sboru převážně z věkově starších osob je zaviněno tím, že absolventi pedagogických fakult odcházejí do profesí, kde budou vysoce finančně ohodnoceni. Také učitelé s delší praxí odcházejí na pozice, které jsou perspektivnější. Ve sborech tak zůstávají staří učitelé buď to proto že je práce baví a motivuje a nebo proto, že nemají dostatečné vzdělání, aby opustili toto řemeslo.

Začínající pedagog má takovou ideu, že jakmile se bude chtít dál vzdělávat a usilovat o to, bude to týmový sbor akceptovat a tolerovat. Může však narazit na skutečnost, že jakmile se bude podílet na sebevzdělávání, budou muset ostatní učitelé přebrat za něj výuku, a to nevede k oblibě mezi sborem. Může dojít i k omezení vzdělávání ze strany ředitele (Podlahová, 2004).

4.6 Výše a skladba učitelského platu

Jak se zmiňuje Podlahová (2004) výše a skladba učitelského platu je pro pedagoga šokem, ale mnohdy ne příliš milým. Každý má totiž svůj ideál. Plat se skládá z dvou částí, a to pevné a pohyblivé. Do pohyblivé řadíme ocenění aktivity pedagoga ředitelem a výsledek práce. A osobní ohodnocení bývá z prvopočátku nízké.

„Učitelka MŠ, byť s vysokoškolským titulem, může být zařazena maximálně v deváté platové třídě, ředitelka v desáté.“ (Špačková, 2010)

Začínajícímu učiteli, který vyučuje a vychovává děti v prostředí mateřské školy, podle vzdělávacího programu (RVP, ŠVP) *„náleží základní měsíční hrubý plat 16 100 Kč. Všichni jeho ostatní kolegové berou více. Platy učitelů dosahují maxima, když působíte ve školství celý profesní život a na sklonku kariéry vytváříte **celostátní vzdělávací koncepci**.“* (Woff, 2015)

4.7 Úskalí vstupu absolventů pedagogických fakult do pedagogické praxe

Začínající učitel je od začátku svého nástupu brán jako vzdělaný, plnohodnotný pedagog. Už od samotného začátku jsou na něj kladeny stejné požadavky jako na ostatní pedagogy (administrativní práce, kázeňské problémy). Někdy mu není poskytnut ani uvádějící učitel. Začínající učitel tak musí samostatně zvládat nároky, které jsou na něj kladeny. Má nedostatky v řešení kázeňských prohřešků. Často se bojí jít s problémy a dotazy za zkušenějšími kolegy. Kolegové by ho mohly považovat jako neschopného, bez schopností a dovedností pro učitelské povolání (Morávková, 2010).

Za největší úskalí považuje Morávková (2010), když je pedagog pro svou práci nadšen a cítí se být připraven. Když však dojde k prvnímu velkému problému, dostaví se pocit nejistoty a náhlého poklesu nadšení. Pedagogovo sebevědomí se snižuje a typickou reakcí je únik k jiné profesi. Učitel tak zavře dveře před profesí pedagoga. Dalším jevem který se na tom může spolupodílet, je plat.

První kroky začátečníka jsou spojeny i s psychickou zátěží, kdy ve svém volném čase musí, zpracovávat přípravy na vyučování. Jedinec si potřebuje od té psychické zátěže ulevit. Začne kopírovat negativní vzory, což se rozhodně pokládá za nevhodné řešení. Nadšení jedince tak více opadá (Morávková, 2010).

5 MENTORING V MATEŘSKÉ ŠKOLE

„Mentoring spočívá např. v „uvádění začínajícího učitele“, které se začalo realizovat v sedmdesátých letech 20.stol., ale po roce 1989 přestalo fungovat.“ (Syslová, 2013, s. 66)

Kohoutek (2011, s. 42) definuje: „Pozitivní mentorování, kdy oprávněná nebo-li příslušná osoba s danými zkušenostmi skýtá oporu v oblasti učební a profesní, „poradenství, vedení, patronát, předávání vědomostí a dovedností osobě služebně mladší s cílem usnadnit jí komplexní osobnostní, edukativní a profesní rozvoj.“

U mentoringu jde o vzájemnou koordinaci s partnery, kdy dochází k pomoci, a to ze strany zkušenějšího učitele méně zkušenému. Může však nastat případ, kdy mladší učitel může vypomocť kolegovi staršímu např. zacházení s počítačem, tedy v oblasti informační a komunikační technologie.

Záměrem mentoringu je zvyšování pracovního nasazení, motivace, poskytování pomoci, rady, opory (Syslová, 2013).

„Cíle velmi souvisí s rolemi, jaké mentor ve vztahu k podporovanému učiteli zastává. Ty shrnuli např. Polez – Real a Kwan“ (Kohoutek et al. 2011):

- „poskytovatel zpětné vazby
- poradce
- pozorovatel-hospituje, kontroluje přípravy na vzdělávání
- model – sám je dobrým příkladem
- rovnoprávný partner – učí se s podporovaným učitelem od sebe navzájem
- kontrolor kvality
- hodnotitel“

K tomu, abychom dosáhli co největší podpory k profesnímu růstu, potřebujeme, aby vztah mezi mentorem nebo-li poskytovatelem zpětné vazby a podporovaným učitelem, byl vytvořen otevřený vztah. Kdy si obě strany budou vzájemně důvěřovat, respektovat se, budou si předávat své zkušenosti. Také to závisí na tom, jak budou přistupovat

k mentoringu, zda budou obě strany dostatečně motivovány. Nezbytnou nutností pro mentoring je vzdělání mentora nebo-li poradce.

Správný ředitel mateřské školy prostřednictvím hospitací musí znát silné a slabé stránky učitelů, jejich činnosti, které vykonávají. To vše pak může ředitel využít při vzájemné komunikaci s hospitujícími a předání dalších zkušeností mezi sebou navzájem. Tím tak učitele povede k profesnímu růstu a zlepšení práce učitelů. Zlepšení bude zjevné především po stránce kvalitativní, což směřuje k posílení MŠ (Syslová, 2013).

Podlahová (2004) vymezuje některé situace a případy, které jsou pro začátečníka neočekávané, případně je očekával v jiné hodnotě a množství. Mohou to být tyto situace :

- složení úvazku a náplň dne
- rozdílnost ŠVP
- vztah uvádějícího učitele k začínajícímu učiteli
- odlišnost ve svých metodách a postupech, lišících se od zkušenějších kolegů
- jiná představa o hmotném vybavení školy
- rozsah práce, která se týká především administrativních a jiných povinností
- neznalost právních a bezpečnostních předpisů, neznalost pracovního řádu školy
- časová náročnost učitelské profese
- zaměstnávání učitelů po dobu prázdnin (červenec-srpen)
- rozdílnost vztahů na pracovišti ať pozitivních či negativních a jiná věková odlišnost
- zkrácená představa o výši platu
- jiná kázeň a nekázeň dětí dnešní doby oproti minulé
- postavení rodičů ke škole
- vyšší výskyt žáků jiné rasy a handicapovaných
- problémy ve formulování vět
- celková odlišnost školní reality od svých myšlenek, představ, idejí.

6 RIZIKA PŘI NÁSTUPU DO POVOLÁNÍ UČITELE MŠ

6.1 Změněná kvalita kázně dnešních žáků a nekázeň

Chování žáků i způsob slovní domluvy, tedy komunikace mezi učitelem a žákem, se podstatným způsobem změnila. V dřívější době chodily děti do školy rády, s chutí něco se naučit, dnes je tomu jinak. Chování žáků je otevřenější. A pro dnešní výuku je typičtější slovní napadení než fyzické, o kterém diskutuje (Podlahová, 2004).

O kázni žáků můžeme mít idealistické představy, ale ty jsou mnohdy mylné. Musíme pro samotnou kázeň položit pevná a jasně srozumitelná pravidla. Každé dítě musí vědět, co od něj pedagog vyžaduje a co může dítě očekávat od učitele. Když pravidla chybí, děti jsou nejisté a neví, co mohou a nesmí konat a vytváří si vlastní pravidla. Nejobyčejnějšími projevy porušování poslušnosti, disciplíny je vykřikování, poštuchování kamaráda, hádky mezi dětmi, nesoustředěnost, nepokoj, pošklebky na učitele a nerespektování jeho pokynů atd. (Podlahová, 2004).

6.2 Feminizace ve školství

Pro školství jak uvádí Vašutová, (2004) je typická feminizace, přičemž u nás je téměř 100 % pedagogů ženského pohlaví v předškolních zařízeních. Negativní vliv může mít na děti např. nerozhodnost, nadměrná citlivost, křehkost. Pozitivní jsou naopak vlastnosti jako trpělivost, hravost, přívětivost, upřímnost, soucit, empatie. U dětí věkově mladších vzbuzuje ženská role učitelky kladné ohlasy. U starších žáků, je to spíše naopak, tam se projevují vůči pedagožce nevhodným chováním. Mnozí rodiče se chovají k učitelkám nezdvořile a s agresí. Vhodné by bylo zastoupení mužského pohlaví ve sboru, posílilo by vztahy na pracovišti s kolegy i s dětmi.

Jak upozorňuje Syslová (2013) sebereflexe se bere jako jedna z neúčinnějších metod profesního růstu.

Jednou z největších úzkostí začátečníka je vniknutí inspekce do školy. Jedinec má nízké sebevědomí a má přirozeně strach, protože nevěří ve své vlastní schopnosti, což vychází z psychiky jedince. Jedinec má doposud malé zkušenosti v oboru učitel. Má

strach z hodnocení. Má obavy, že inspektor/ka se bude zaměřovat na detaily a hodnocení nebude nestranné. Začínající učitelé mají domněnku, že inspektor/ka se zaměřuje pouze na nedostatky a posuzuje spíše administrativní činnost než samotný proces učení. Vnímají ho jako narušitele chodu, překážku (Podlahová, 2004).

Jak uvádí Šimoník, (1994) hospitace může u začínajícího učitele fungovat jako podpora, kterou mu poskytují zkušenější spolupracovníci. Hostování je u začínajících učitelů výchozím bodem k hledání způsobu, jak jejich pedagogickou činnost zdokonalit. Hospitaci provádí zkušení kolegové.

Oznamovací povinnost znamená, že jestliže dojde v prostředí školy k újmě na zdraví či poranění, musí umět právnícká a fyzická osoba, čímž jsou pedagogové, poskytnout první pomoc, a to nejen z důvodu morálního, ale i podle trestního zákona, který to stanovuje (§207.odst.1 a 2). Jestliže neposkytne vhodnou pomoc, bude řádně potrestán, a to odnětím svobody na 6 měsíců (Podlahová, 2004).

6.3 Syndrom vyhoření

Další obavou může být **syndrom vyhoření** (burnout efekt). Proces, jehož vyvrcholením je vyhoření, většinou trvá mnoho let a je způsoben nadměrným stresem. Jak uvádí Hennig, Keller, (1996) „*probíhá v několika fázích*“:

1. *Nadšení*: Učitel má vysoké iluze, sny a má aktivní přístup ke členům školy (žáci, učitelé, personál).
2. *Stagnace*: Iluze, sny, které si učitel stanovil, jsou těžko dosažitelné, neskutečné. Požadavky, které na něj klade škola, žáci, rodiče a další zaměstnanci školy, jsou pro něj překážkou.
3. *Frustrace*: Učitel chápe žáky záporně a na nekázeň reaguje nevhodnými pedagogickými postupy. Škola je jedno velké trápení.
4. *Apatie*: Vztahy mezi učitelem a žáky jsou nepříznivé. Dělá jen to nejpotřebnější, vyhýbá se rozhovorům s rodiči a okolím působiště.
5. *Syndrom vyhoření*: Dojde k úplnému vyčerpání.

„*Stručné shrnutí nejdůležitějších protistresových tipů,*“ které uvádí Hennig, Keller, (1996, s. 93):

1. *Snižte příliš vysoké ideály:* Člověk je osoba lidská, která chybuje a z chyb se učí. Jestliže člověk na sebe bere neustále nějaká břímě, vystavuje se tak neuspokojení svých potřeb.

2. *Naučte se říkat ne:* Nepřemáhejte se a myslete sami na sebe. V případě přílišného kladení požadavků si požádejte o pomoc a péči.

3. *Stanovte si priority:* Dělejte to, co je důležité, nemrhejte své síly na nepodstatné věci.

4. *Dobrý plán ušetří polovinu práce:* Naučte se hospodařit s časem. Cestu k dosažení cíle si rozfázujte.

5. *Dělejte přestávky:* Nespěchejte z jedné činnosti do druhé a naučte se oddychu.

6. *Hledejte věcnou podporu:* S problémy se svěřte kolegům, požádejte je o radu, nápady, možnosti a způsoby řešení. Nelze všechno řešit sám.

7. *Hledejte emocionální podporu:* Vyhledejte osobu, které se budete moci svěřovat se svými těžkostmi.

8. *Vyvarujte se negativního myšlení:* Mějte schopnost na sobě najít dobré stránky (vlastnosti) a nezahluubejte se do špatné nálady.

9. *Předcházejte výukovým problémům:* Rozvrhněte si vhodně náplň dne, buďte důslední na pravidla a prokládejte den naučenými rituály.

10. *V kritických okamžicích vyučování zachovejte rozvahu:* Kázeňské problémy řešte v klidu a nenechte se ničím vytrhnout. Nejednejte v afektu.

11. *Doplňujte energii:* Naučte se relaxovat a najít si dostatek času na své zájmy a hobby. Kompenzujte tak pracovní vytížení.

12. *Vyhledávejte věcné výzvy:* Neustále se učte a sebevzdělávejte. Rozšiřujte své obzory o nové poznatky a přístupy k dětem.

13. *Využívejte nabídek pomoci:* Když si myslíte, že v nepříjemných situacích nereagujete vhodným způsobem, poraďte se s kolegy.

14. *Žijte zdravě:* Naučte se od pracovní zátěže odpoutat, k tomu vám pomůže spánek, sport, zdravá strava.

Souhlasím s výroky Henniga, Kellera, (1996). Učitelé, kteří trpí pocity beznaděje a mrzutosti ze své každodenní činnosti ve škole, výběru povolání, se nacházejí v bludišti. Vynakládají tak spoustu energie do činností, které pro ně ztratily význam a dělají zautomatizovaně práci, která je nenaplnuje. Okolí na to však reaguje záporně (rodiče, děti, kolegové). Vznikají tak stresové situace a směřuje to k syndromu vyhoření.

Jak hovoří Hennig, Keller, (1996) nedostatek místa, nekvalitní osvětlení, přílišný hluk, nepodněcující klima to všechno jsou podněty způsobující stres. Tyto podněty na učitele denně působí a on na ně reaguje např. únavou, snižuje se jeho odolnost, a to především citová. Stres může být způsoben vyšším počtem žáků na třídu, pracovní dobou, narušenou komunikací a nepřítomnou spoluprací mezi týmovým sborem a samotným učitelem nebo nedostačující podporou a ochotou ze strany kolegů, kteří jsou vůči pedagogovi uzavření a straní se mu.

Myšlenka, kterou zmiňují Hennig, Keller, (1996, s. 98) jako je pozitivnější vnímání učitelské profese, mě zaujala: „ *V dohledné době zřejmě nedojde ani ke zkrácení pracovní doby učitelů, ani ke snížení počtu žáků ve třídách. O to důležitější je, aby ze strany příslušných nejvyšších úřadů bylo podniknuto vše pro zlepšení profesního obrazu učitelů.*“

6.4 Prestiž učitelské profese

I samotní učitelé o své profesní prestiži promlouvají s opovržením, i když je veřejnost podle sociologických výzkumů chápe jako hodnotné jedince. Pociťují kolikrát

nedostatečnou zpětnou vazbu a malou pravděpodobnost osobního růstu, vzestupu (Havlík, Koča 2002).

Podlahová (2004. s. 204) poukazuje na :*„zvýšení prestiže učitelského povolání bude záviset na budoucí kvalitě pedagogických kompetencí a progresivně pedagogického myšlení, to znamená také na tom, jak bude učitel „zpracovávat“ změny.“*

Na další nedostatky v práci začínajících učitelů upozorňují ve svých studiích např. Z. Jesenká (1980), M. Lapitka (1980, 1981), J. Skalková (1980), B. Blížkovský (1980, 1984), A. M. Dostál (1980) a řada jiných autorů.

6.5 Úskalí ve zvyšování kvality učitelského vzdělávání

Zvyšování kvality učitelského vzdělávání tkví především v skličujících podmínkách. V posledních 20 letech můžeme sledovat lhostejnost vzdělávací politiky o učitele a jejich osobnostní růst. Vypovídat o tom mohou např. návrhy novel z r. 2007 a 2009, které nepodkládají vysokoškolské vzdělání učitelů za podstatné. Nevhodné jsou finanční podmínky pro vzdělávání učitelů, čímž se kvalita učitelů nenavýší (Spilková, Wildová, 2010).

7 PODPORA ZAČÍNÁJÍCÍM UČITELŮM

7.1 Pomoc ze strany uvádějícího učitele

Z hlediska vztahů uvádějících učitelů k nastupujícím absolventům lze stanovit dva typy přijmutí či chování. Jedni pro mladé učitele mají otevřenou náruč a těší se z jejich mladého elánu a nápadů. Druzí je chápou jako někoho, kdo nás nezíská svými radami a znalostmi, jelikož stejně nemají dostatečnou praxi, zkušenosti a pohotovost jako samotní uvádějící učitelé. Začátečník může brát svého uvádějícího učitele jako pomocnou ruku a rádce, kterému může svěřit své problémy. Může ho brát jako nadřízeného kolegu a respektovat ho, ale nevidět v něm oporu. (Podlahová, 2004).

Obvyklý postup uvádění začínajícího učitele do praxe:

- Seznámení s provozem školy

Začínající učitel mu ukáže kabinety, knihovnu a prostředí, kde všude se mohou žáci vzdělávat, vychovávat. Seznámí ho s režimem a řádem školy, veřejnými akcemi, okolím města, vedením dokumentace, administrativy a jiných povinností. Např. s organizací, která probíhá mimo školu (vycházky, návštěvy divadla, kina, bazénu, výlety, exkurze).

- Pomoc při přípravě a realizaci výuky

Pomůže mu se sestavováním tematických plánů, celků, třídních vzdělávacích programů pro předškolní výchovu. Vynasnaží se mu pomoci s přípravou na jednotlivé dny, s realizací vzdělávání, s tím jak funguje kurikulum, seznámení s odlišnostmi školy od ostatních škol. Přiblíží mu literaturu (odbornou, naučnou), učebnice a pomůcky pro výchovný proces. Ukáže mu, jak provádí analýzu výsledků dětí v jednotlivých činnostech. Uvádějící učitel mu bude nápomocen při řešení konfliktů mezi dětmi, s tím jaké má zkušenosti, s využitím didaktických testů a jejich výsledků. Bude mu vzorem při vytváření pozitivního myšlení o sobě samém a učí se schopnostem kladně se hodnotit a vytvářet pedagogické kompetence.

- Seznámení s prací třídního učitele a s výchovnou prací školy

Předává informace o povinnostech a činnostech třídního učitele. Seznamuje ho s výchovnou problematikou, s kterou se škola potýká. Zaučuje ho v tom, jak reagovat na určité momenty ve třídě (nekázeň žáků), jaké využít pomoci (kolegové, výchovný

poradce). Pomáhá mu s adaptací (začleněním) handicapovaných dětí a dětí z jiného sociokulturního prostředí. Závěruje ho do diagnostikování sociálního prostředí rodiny dítěte. Stává se mu oporou při řízení činností a v navozování kontaktů a spolupráci s rodiči.

- Pomoc v oblasti rozvíjení vztahů s rodiči

Přibližuje mu formy kontaktu školy s rodiči (při vyzvedání dítěte, při akcích školy). Říká mu, jak spolupracovat s rodiči nadaných, talentovaných, problémových a handicapovaných dětí.

- Informace o ostatních okolnostech práce a provozu školy

Obeznámí ho s tím, jak se orientovat v kulturním, společenském životě obce a představou (vizí) školy. S tím, kde je škola umístěna a jaké to má na ní vlivy. Představí mu finanční podmínky (ekonomiku), které jsou škole poskytovány. Představí mu možnosti vzájemné spolupráce s pedagogicko-psychologickými poradnami, speciálně pedagogickým centrem, s policií, zájmovými organizacemi a dalšími zařízeními. Dá mu najevo, jak se orientovat v dalším vzdělanostním růstu a jak na to nahlíží a přistupuje samotný ředitel školy (Podlahová, 2004).

7.2 Formy spolupráce začínajícího a uvádějícího učitele

dle Podlahové (2004)

Patří mezi ně:

- Vzájemná návštěva učitelů sloučená s analýzou práce, rozbor vypovídá o tom, co za dané činnosti proběhlo.
- Jasně domluvené porady s určitým tématem (TVP, besídky).
- Nenucené, přirozené kontakty s ostatními učiteli na půdě školy, které budou informovat o žácích, metodách práce.
- Podílení se na kolektivních akcích školy a na dalším vzdělávání pedagogických pracovníků.
- Podílení se na vytváření mimoškolních aktivit pro děti a různých projektů.
- Vytváření vzájemné příležitosti pro rodiče a širokou veřejnost.

7.3 Vztah uvádějícího učitele k nastupujícímu absolventovi

Ze stránky vztahů uvádějících učitelů k nastupujícím absolventům lze stanovit dva typy přijmutí či chování. Jedni pro mladé učitele mají otevřenou náruč a těší se z jejich mladého elánu a nápadů. Druzí je chápou jako někoho, kdo nás nezíská svými radami a znalostmi, jelikož stejně nemají dostatečnou praxi, zkušenosti jako samotní uvádějící učitelé. A nejsou začínající učitelé natolik pohotoví. Začátečník může brát svého uvádějícího učitele jako pomocnou ruku, rádce, kterému může svěřit své problémy, může ho brát jako nadřízeného kolegu a tolerovat ho, ale nevidět v něm oporu nebo ho brát jako poslední šanci k jeho pomoci, nápravě situace (Podlahová, 2004).

Jak tedy začínajícímu učiteli pomáhat podle (Šimoníka, 1994)

- 1) Ohleduplně a s citem pro pochopení. Vnímat ho jako osobu, která je mi rovna.

- 2) Nevnucovat mu svou ochotu pomoci, až bude začínající sám chtít, ví, že je tu partner - uvádějící učitel, který mu pomůže.

- 3) Je-li uvádějící učitel požádán o pomoc ze strany začátečníka, měl by se vyvarovat jeho hodnocení a srovnávání možností a sil. A měl by mu pomoci tak, aby to nevypadalo jako kázání a vnučování svých nápadů. Debata by měla být na úrovni partnerské. Návrh od uvádějícího pedagoga je pouze možnou nabídkou, nikoliv povinností.

- 4) Neodpuzujeme začínajícího učitele od metod a postupů, které se nám uvádějícím nepovedly, ale spíše mu sloužily jako zkušenost.

- 5) Zásadní je, aby naše rady a informace neměly charakter nekompromisní, a neovlivnily tak jedince v jeho jednání s rodiči, dětmi a kolegy a jeho postupech.

Doporučení, o kterém se zmiňuje (Podlahová, 2004) zní: Jestliže není začínajícímu pedagogovi přidělen uvádějící učitel, je možné o něj zažádat a věřit, že tak nevznikne domněnka o tom, že nevěříte ve své síly a schopnosti. Lze pracovat i podle toho, že až si nebude začátečník vědět rady, požádá o pomoc druhého nebo nahlédne do literatury. Uvádějící učitel by měl skýtat, psychickou a odbornou pomoc a zlehčit začátečnickovu nejistotu, či ji úplně odbourat.

8 ODBORNÁ PODPORA UČITELŮM

Začínajícímu učiteli může pomoci:

Vyhláška č. 72/2015 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, přesněji jeho § 1 poskytování poradenských služeb:

(1) „*Poradenské služby ve školách a školských poradenských zařízeních jsou poskytovány dětem, žákům, studentům (dále jen „žák“), jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením.*“

(2) V případě, kdy je žák nezletilý, nedosáhl věku 18 let, za něj plnou zodpovědnost přebírá zákonný zástupce a to písemným souhlasem. Tím tak stvrzuje to, že nezletilému může být poskytnuta poradenská služba.

§ 2 Obsah poradenských služeb

„*Obsahem poradenských služeb je činnost přispívající zejména k*“:

a) vytváření přijatelných podmínek pro zdravý fyzický, duševní a společenský vývoj žáků (celé třídy), pro rozvoj každé bytosti jako individuality, před zahájením povinné školní docházky a v jejím průběhu

b) uskutečňování výchovných potřeb, které jsou pro žáky nezbytné a to zejména talentu, vloh, možností, zběhlosti, zdatnosti a koníčků a to před započatím učení a v průběhu procesu vychovávání

c) předcházení a řešení vyučovacích a vzdělávacích problémů, sociálně nevhodných, chorobných jevů, jako je např. (šikana, útočné chování, zneužití psychotropních a omamných látek) a dalších obtíží, které souvisejí s procesem učení a stimulem k zvládnutí těchto případů

d) tvořit přijatelné předpoklady, formy a prostředky pro začlenění žáků se zdravotním postižením

e) žádoucí možnosti cesty k učení a v budoucnosti se tak prosadit ve své profesi

f) udělat přívětivé (vnější) prostředí, formy a prostředky práce pro žáky, kteří patří k

jiné minoritě nebo jsou členy jiné národnostní skupiny

g) produkovat náležité, patřičné prostředí a metody práce pro děti s nadáním a mimořádně talentované, které se vymykají normě

h) rozvíjení znalostí a pedagogických dovedností u učitelů, kteří působí v školských zařízeních (MŠ, ZŠ atd.) a to v oblasti pedagogiky, psychologie a speciální pedagogiky

i) snížení dopadu zdravotního znevýhodnění a předcházení dalšímu zhoršení

Záměrem projektu „*Mentoring začínajících učitelů*“ je umožnit učitelům, kteří mají letité zkušenosti, způsoby, pracovní postupy a dát jim tak na vědomí, že se můžou stát vhodnými (poradci, oporou) a to tak, že poskytnou znalosti svým mladším, začínajícím kolegům při jejich rozvoji a růstu (Business Leaders forum, 2015).

8.1 Národní institut pro další vzdělávání a metodická podpora pedagogů předškolního vzdělávání

NIDV pořádá pro metodickou podporu MŠ a další vzdělávání pedagogů různé vzdělávací programy a projekty, které jsou zaměřeny na teoretické i praktické vzdělávání pedagogů, či pomoc začínajícím učitelům a ředitelům. Ve své nabídce má NIDV také služby konzultačního centra pro řešení obtíží s realizací, inovací a úpravami školního vzdělávacího programu. Sekce zájmového a neformálního vzdělávání je věnovaná problematice zájmového vzdělávání a činnosti školských zařízení v této oblasti. Další oblastí, kterou se NIDV zabývá, je oblast informační a komunikační technologie. Zvládnutí této problematiky učitelem je předpokladem k jejímu využití při vzdělávacím procesu. V nabídce NIDV jsou také programy, které jsou zaměřené na výuku cizích jazyků. Řada mateřských škol se touto oblastí zabývá a pro zdárný výsledek je nutné správné metodické vedení ze strany pedagogů. Výuku vedou pracovníci ve volném smluvním vztahu nebo samotné učitelky MŠ, které ovšem nemají vždy plně vyhovující předpoklady pro jazykové vzdělávání dětí a nemají osvojené metodické postupy (Národní institut pro další vzdělávání, 2016).

Na webových stránkách NIDV je také dostupný elektronický zpravodaj, který se zabývá různými tématy školního a předškolního vzdělávání. V současné době však není aktualizován.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

9 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

9.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumu bakalářské práce je pomocí strukturovaného rozhovoru zjistit, jaký postoj mají respondentky coby začínající učitelé ke svému povolání a to v prvním roce praxe. Budu tak seskupovat jejich vzpomínky, pocity, prožitky, postoje, dále budu zjišťovat, jaké jsou jejich představy a samotná realita, jejich očekávání a případná zklamání či překvapení. Dalším záměrem je zjistit, jak byli začínající učitelé přijati učitelským sborem, kdo jim byl nejvíce nápomocen a byl jejich největší psychickou oporou atd.

9.2 Příprava a realizace výzkumného projektu

Při přípravě výzkumného projektu jsem se zamýšlela nad tím, v jaké míře se budou názory respondentek lišit.

V svém výzkumu představím zkušenosti deseti učitelů podobného věku z jejich prvního roku odborné praxe. Délka jejich praxe v oboru je v rozmezí 1 – 3 let. Výzkumný projekt je ve formě rozhovoru.

Podmínkou pro respondenty byla vystudovaná střední pedagogická škola v oboru Učitelství pro MŠ nebo pedagogická fakulta v oboru Učitelství pro MŠ. Vytvořila jsem tak pět rozhovorů s respondenty, kteří mají pouze střední školu a pět rozhovorů s učiteli, kteří mají vystudovanou i vysokou školu a dosáhli tak titulu Bc. Mám tak možnost porovnat rozdíly v názorech a zkušenostech středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných respondentů. Kladu si otázku, zda vysokoškolsky vzdělaní respondenti měli oproti středoškolsky vzdělaným tazatelům více zkušeností či nějakou výhodu při nástupu do povolání.

Prostřednictvím strukturovaného rozhovoru jsem pokládala 15 otázek. Všechny jsem následně přepsala, což nebylo vždy jednoduché. Během přepisování rozhovorů jsem si všimla mluvní vaty a tvarů, které dotazované mají v oblibě opakovat. U některých

učitelé byl ze začátku patrný strach a to především z komunikace, tedy špatného vyjadřování. Rozhovor probíhal většinou v krátkém intervalu 5-12 minut, byl skončen v momentu saturace.

9.3 Metody výzkumného šetření

Pro svou práci jsem zvolila kvalitativní výzkum. Užila jsem metodu rozhovoru. Tato metoda byla použita z důvodu bližšího kontaktu s osobou a větší otevřenosti. Dalším důvodem bylo oslovení menšího počtu osob. Výhodou byla i možnost mluvit s každým respondentem jednotlivě, byl zde dostatek času pro otevřený rozhovor a osobní kontakt. Byla zde i možnost zachytit u každého respondenta jednotlivě jeho neverbální komunikaci a emoční stránku. Důležité bylo navázat přátelský vztah a příjemnou atmosféru. Nevýhodou však je, že tato metoda je oproti jiným časově náročnější. Jak říká Chráska (2007) rozhovor je metoda, kdy výzkumník se snaží seskupit informace o pedagogické realitě, spočívá ve verbální komunikaci a vazbě mezi výzkumným jedincem a respondentem. Výhodami jsou osobní kontakt, který nám pomůže vniknout do stavu tazajícího. V průběhu rozhovoru můžeme sledovat reakce jedince na otázky a podle nich řídit rozhovor tím správným směrem.

Strukturovaný rozhovor je charakteristický tím, že mám předem stanovené otázky, které jsou neměnné, pevně dané. Otázky mají určité pořadí, které se musí dodržet. Ten kdo rozhovor řídí, tedy tazatel, se jasně ptá, ale nedodává žádné slovní komentáře a zaznamenává si odpovědi respondenta (Chráska, 2007).

Kořínek (1970) se zmiňuje, že dotazování spočívá v kladení otázek a na získávání informací. Množství získaných odpovědí spočívá ve znalostech a kompetenci dotazovaného, na jeho vstřícnosti a chuti reagovat, ale také i na způsobu kladení otázek a jejich formulaci, počtu. Záleží tak na způsobu zaznamenávání odpovědí. Při kladení otázek nejde pouze o to, abychom získali co největší množství informací, ale i o to, aby byl navázán kladný vztah k tazateli, důvěra. Tazatel musí mít jistotu, že jeho odpovědi nebudou nijakým způsobem zneužity, znehodnoceny a nebude tak ohrožen.

Výzkumný rozhovor, jak uvádí Kořínek, (1970, s. 28), probíhá v přímém kontaktu výzkumného pracovníka s dotazovaným. „Je zaměřen na zjištění objektivních údajů

o určitém jevu. Proto se také v tomto případě většinou otevřeně provádí záznam o průběhu rozhovoru.“

Vytvořila jsem si patnáct výzkumných otázek, které tvořily strukturovaný rozhovor. Mým vzorkem bylo deset pedagogů, kteří působí v MŠ a mají 1-3 roky praxe. Vybrané respondentky se nacházejí v okolí Karlovarska a Českých Budějovic. Byla zde možnost porovnat výsledky. Rozhovory probíhaly buď to v domácím, klidném prostředí nebo po domluvě na sjednaném místě (ve škole, kavárně). Každou schůzku jsem si domluvila pomocí sociální sítě, případně telefonicky. Všichni respondenti měli dostatek času pro seznámení se se strukturou rozhovoru, tzn. menší přípravou. Byl zde tak prostor objasnit otázky, které byly nejasné před samotným započítáním rozhovoru.

Hovořila jsem pouze s ženami, které absolvovaly střední nebo vysokou školu. Snažila jsem se zachovat formální stránku, proto jsem všem vykala.

9.4 Charakteristika výzkumného souboru

Setkala jsem se s 10 vystudovanými učitelkami, které působí v mateřských školách. Z toho 5 vystudovalo střední pedagogickou školu a 5 dívek z výzkumného souboru studovalo obor Učitelství pro MŠ na PF JČU. Před začátkem šetření, jsem si pomocí sociální sítě, telefonicky a prostřednictvím osobního kontaktu domluvila několik rozhovorů. Oslovovala jsem mé kolegyně ze střední školy, ale i z nižšího ročníku, takže jsem je znala, což bylo určitou výhodou, dívky tak při rozhovorech nebyly příliš ostýchavé. Dále jsem oslovovala vysokoškolsky vzdělané osoby, na které jsem získala kontakt díky mé spolužačce, která mě odkázala na dívku, která má vystudovaný obor Učitelství pro MŠ na PF JČU, akorát, že je věkově starší. Ta mi dále poskytla kontakt na své bývalé spolužačky, které se mi staly respondentkami. Dotazované byly seznámeny se strukturou rozhovoru a účelem tohoto výzkumu. Obeznámila jsem je i s průměrnou délkou rozhovoru a anonymitou, kterou budu zachovávat. Nemile mě překvapilo to, že většina dotazovaných nebyla schopná odpovědět na můj dotaz, zda mi poskytnou rozhovor.

9.5 Shromáždění výzkumných dat

Celkem jsem oslovila dvacet devět absolventek střední či vysoké školy. V několika případech jsem nedostala odpověď k souhlasu s rozhovorem, takže se neuskutečnily. Rozhovor byl nakonec veden s deseti pedagogy, působícími v prostředí státních mateřských škol. Jejich délka odborné praxe byla v rozmezí 1 - 3 roků a věk byl 20-27 let.

Prostředí nebylo vždy vyhovující a přívětivé. Rozhovory se konaly po pracovní době učitelek, tedy v jejich volném čase, při odpoledním odpočinku nebo před pobytem venku. Příjemně mě překvapily reakce respondentek, které měly velký zájem o to, aby mi poskytly rozhovor a mohly se podělit o své zkušenosti z praxe. Některé respondentky měly problém s pochopením první otázky a ve formulaci odpovědí. Otázky, které jim byly položeny, je mnohdy přivedly i do rozpaků, jelikož si je nikdy samy nepoložily.

9.6 Rozhovor s učiteli

Přikládám 2 rozhovory jako ukázkou, jeden se týká středoškolsky vzdělané osoby a druhý vysokoškolsky vzdělaného jedince. Další rozhovory jsou obsahem přílohy.

Rozhovor č. 9

Pohlaví: žena (Barbora)

Věk: 23 let

Vzdělání: SŠ pedagogická, hotelnictví a služeb Litoměřice, momentálně studuje (kombinovanou formou) Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích- obor: Učitelství pro MŠ

Praxe: 1 rok

Místo působení: MŠ Radošovice 7, 373 41 Hluboká nad Vltavou

Věkové složení dětí + počet: (jednotřídka) 25 dětí (smíšená třída, převaha chlapců-děti od 2 let)

Uvádějící učitel: 50 let

Odpovědi k rozhovoru:

1. Svou práci učitelky v mateřské škole, jsem si představovala spíš jako hromadu

legrace, bez nějakých povinností a spíš hodně zábavy s dětmi.

2. Musím říct, že mé představy se shodovaly s realitou. S „dětma“ jsme si užily opravdu spoustu legrace, ale samozřejmě taky jsme měli taky mnoho povinností.

3. V čem ne? Jako začínající učitelka jsem se moc nesečkala s dobrými ohlasy. V čem ano? Určitě se to shodovalo s realitou právě v těch činnostech s těmi dětmi, s tou legrací.

4. Příjemně mě překvapilo hlavně to, že celkem dobře, mě přijímali rodiče dětí, kteří byli „teda“ mladší kategorie.

5. Bylo hlavně to, že někteří rodiče opravdu vyhledávali konflikty se mnou a maličkosti, malichernosti, hlavně kvůli tomu, že jsem byla ve svém prvním zaměstnání.

6. Vzhledem k tomu, že jsem pracovala v jednotřídní mateřské škole, měla jsem pouze jednu kolegyni a to mojí nadřízenou, paní ředitelku a s tou jsme si opravdu sedly a byly jsme skvělý tým.

7. Právě za toho uvádějího učitele by se dala považovat ta paní ředitelka, ta moje kolegyně. Sehrála pro mě docela důležitou roli, protože mě seznámila s věcmi, které jsem třeba neměla čas poznat, a se kterými jsem si nevěděla rady.

8. Musím říct, že to byla především moje rodina (manžel, maminka), ale musím říct, že docela i paní školnice s paní kuchařkou v jedné roli. Byla to jedna osoba, se kterou jsem vlastně byla celý ten čas, když jsem byla ve škole sama. Např. při ranní a odpolední činnosti.

9. Jsem, ale určitě mám taky nějaké nedostatky, které se snažím napravit a poučuji se z vlastních chyb.

10. Co Vám dělá největší problémy? Největší problémy mi asi dělají zápisy v třídní knize. A to hlavně proto, že moc hezky nepiši. Co Vám jde nejlépe? Myslím si, že vymýšlet nějaké programy, besídky, různé akce.

11. Během svých začátků jsem nebyla podrobena žádné hospitaci.

12. Musím „teda“ trochu říct, že bych toužila být paní ředitelkou. Ale určitě moje mateřská škola, kde jsem pracovala, byla hodně zaměřená na environmentální výchovu a musím říct, že ty finance, které byly investovány do věcí a pomůcek, ohledně té environmentální výchovy, bych asi investovala mnohem lépe, do nějakých školních pomůcek a podobně.

13. Na mojí práci mě baví hlavně ten každodenní styk s těmi dětmi, to jak jsou bezprostřední a mojí motivací je právě to, že když je naučím něco nového a vidím, že z toho mají radost, že jim to jde. Tak asi to, je pro mě největší motivací.

14. Ano, určitě bych si zvolila toto povolání znovu.

15. Myslím si, že povolání učitelky v MŠ, je jedno z nejdůležitějších povolání. Když tedy nepočítám nějaké jednotky integrovaného záchranného systému, ale myslím si, že společnost potřebuje paní učitelky a vždycky tady budou vlastně potřeba.

Rozhovor probíhal v domácím prostředí. Moji dotazovanou byla kolegyně z mého studijního oboru, která přešla na dálkové studium. Komunikace byla velmi vřelá a atmosféra klidná. Byla jsem příjemně překvapená, jejím slovním projevem. Mluvila velmi klidně, rozmyšleně a spisovně.

Rozhovor č. 8

Pohlaví: žena (Barbora)

Věk: 22 let

Vzdělání: Střední uměleckoprůmyslová škola sv. Anežky české, Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích- obor: Učitelství pro MŠ

Praxe: 1 rok

Místo působení: MŠ Nerudova 53, České Budějovice

Věkové složení dětí + počet: 28 (polovina chlapců a polovina dívek)-děti od 2-4 let

Uvádějící učitel: starší kolegyně

Odpovědi k rozhovoru:

1. Já jsem vlastně v těch patnácti, když jsme se hlásili na střední, tak mě to vůbec nenapadlo, že bych se vůbec jednou chtěla starat o děti, vzdělávat je a vést je. Byla jsem mladá holka, vůbec mi to nepřišlo. Jenomže potom jsem na střední začala soukromě hlídat, jednu holčičku a začalo mě to hrozně bavit. Tak jsem si říkala, tak jako, asi to není jako úplně ono, co jsem si vybrala. A pak jsem se právě přihlásila na tenhle obor. Byla jsem hrozně spokojená a překvapená, právě školou („vejškou“). Mně se tam hrozně líbilo. Protože díky bohu, byly tam i holky, který to zveličovaly, tenhle obor, ale byly tam holky, „který“ ví, o co se jedná, v „týchle“ práci. A že je to „sakra“ důležitá práce. Že vlastně když je tady to dítě, který je v pořádku, má super rodinu, má to „fajn“, tak tomu nic nechybí. Ale my jsme tady i pro ty děti, který „strádají“. A jsou tady s „náma“ a my jsme tady proto, abychom jim to zázemí poskytovali. A spousta lidí, si myslím, vůbec neví, o čem ta práce je a co ty děti vlastně fakt „potřebují“.

2. Shodovaly, akorát v „tý“ práci je hodně důležitý, se orientovat nejen z toho „psychologickýho“ hlediska a z toho „přirozenýho“ citu „tý“ hloubky Ale tady jde i o to papírování a znalost dokumentace, RVP a všechno dohromady. Protože dneska ty inspekce jsou, a co je psáno, to je dáno. Pokud se ta holka v tom neorientuje, nesnaží se orientovat, tak je to problém. Když se na to narazí, tak je to fakt problém.

3. Asi spíš s tím, že jsem se bála mít ty děti sama a když jsem najednou přišla do „tý“ práce a byla jsem na to sama, tak je to o mnohem lepší. Naopak jsem překvapovala samu sebe, jak vlastně to jde, když se chce. Vlastně ty děti jen „čekají“, jaká budu. Takže jsem jim ukázala, jaká jsem a dětem se to líbilo, a mně se líbí, jaký jsou oni. Takže jsem spokojená.

4. No tak kolektiv určitě a paní ředitelka, ta žije pro školku. Myslí všechno dobře, i pro nás, i pro děti. Takže já jsem byla mile překvapená hlavně tím kolektivem. Všichni se mi snažili pomoci a já jsem věděla, že když bych cokoli, kdykoliv potřebovala, tak se nemusím vůbec bát něco říct, nebo za někým přijít, že mám s něčím problém. Takže já jsem díky tomu byla úplně v klidu.

5. Ne zklamalo, já jsem se na to psychicky připravovala dopředu, ale postoje určitých rodičů. Vždycky jsou to ty pohledy rodičů, přístup toho rodiče. Ale taky mě mile překvapilo, že většinu rodičů máme skvělých. Naopak „říkají“, že je to povolání, který by nezvládli a že nás „obdivují“ a jsou hrozně milí a nápomocní.

6. Dobře, já jsem sem chodila už teda během praxí, takže mě znali. Ty dva roky co jsem byla na „vejšce“. Druhák, třeták jsem sem chodila. Jak říkám, je to vždycky i o charakteru i „tý“ učitelky, i učitelek vedle a všech, což tady si paní ředitelka opravdu vybírá. Dbá na to, jaký tady ty lidi jsou. Takže to bylo super.

7. Uvádějící jako takový není, ale je přípravný týden, kde mi bylo předloženo úplně všechno. Seznámila jsem se s kolegyní, s paní uklízečkou, kuchyní a podobně. Jinak jako ty hlavní věci, to mi bylo řečeno na začátku. Jinak o všem se domlouváme a řešíme vždycky v průběhu s kolegyní. Mám kolegyni strašně milou, strašně hodnou, takovou správnou. Vůbec není, že by mi jako něco zakazovala nebo mi do toho zasahovala. Nechává mi právě volno a naopak já jsem ráda, že ona mě nechá vyřádit a ona si může jakoby „odpočinout“. Není to tak, jako že by mi dávala najevo, že bych jí překážela nebo něco. My jsme si sedly hodně dobře a za to jsem ráda.

8. Tak pomoc mi poskytovala hrozně velikou paní učitelka, co mě vlastně vedla na praxi. To bylo hlavní a moje mamka a přítel. Protože vlastně já jsem s přítelem hodně často řešila, ten pohled ostatních lidí na tohle povolání. On „teda“ díky bohu, má ten svůj názor na to „podobnej“ jako já a ví, o co jde.

9. Vždycky to může být lepší. Já si myslím, že ta učitelka by se měla hrozně hlídat, s tou svou snaživostí, jakmile svým způsobem „zleniví“, tak je to problém. Protože ty děti „potřebují“ nový impulzy, „potřebují“ se dozvídat, mít to obohacený, okořeněný, zajímavý. Je třeba být nápaditá a pořád se snažit ty děti seznamovat s „různějma“ „věcmi“, ty děti, „hltať“. Ty děti tě „hltať“, když ví, že to pro ně myslíš dobře a baví tě to „bejt“ s „nima“. Ale jakmile to ta učitelka vzdává, nechce se jí, tak to je potom znát, na tom chování dětí. Byla bych strašně nerada, kdybych začala lenivět, což teda doufám, že ne. Protože mě to baví a naopak mě ženou dopředu ty kolegyně, „který“ jsou fakt dobrý, takže se snažím taky.

10. Co Vám dělá největší problémy? Na začátku roku mi dělaly problémy, hovory s „rodičema“, než jsem si zvykla, ale to jsem se otrkala, to pak bylo dobrý. Spíš ne než problém, ale naučit se řešit pohotově. Když se něco stane, tak si v hlavě honem probrat jak to s těma „dětma“ vyřešit, jak to udělat, abych neřekla blbost. Aby to ty děti neobrátily a nevyšlo to vniveč, v každé situaci se dá vytěžit nějaký poučení. Ať už je to „špatnej“ zážitek, nebo že se něco přihodí, jako třeba úraz (Proč se přihodil ten úraz?). Měla jsem tu úraz a dělá mi „teda“ problémy vidět krev, takže stane se, že dítě

zakopne, roztrhne si obočí. Mně se to stalo první týden v práci, takže mi jel chlapeček na šití, na dva stehy. Stane se to prostě. Spíš pohotově řešit, takový ty technický věci, jako je mašlička a podobný. To mi dělalo problém, takže mi s tím pomáhala kolegyně od vedle. Co Vám jde nejlépe? Asi jsem hodně zaměřená „teda“ na prosociální stránku a vztahy mezi „dětma“-mezi sebou. To si myslím, že mi jde, ukazovat jim a být pro ně vzorem, protože opravdu si hlídám to, jaká na ty děti jsem. Jako dítě je zrcadlo svých rodičů, tak v „tý“ školce je zrcadlo ta učitelka. Oni si ze mě hrozně moc berou, jde to vidět. Oni „napodobujou“, přirozeně tak jak mluvím já. Když mluvíme mezi sebou, tak vidím, že mají v sobě mě.

11. Dvěma, paní ředitelkou a paní zástupkyní.

12. Tady vůbec žádný, mně se strašně líbí, jak je to vedený, filozofie naší školky. Líbí se mi, že nemáme besídky jako takový, ale máme slavnosti. Já jsem úplně proti besídkám, protože co „sleduju“ i já co vím z dětství, tak většina dětí je hrozně stydlivých a besídka pro ně není vůbec hezký zážitek. Nucení dětí do něčeho, tak ty děti z toho mají stres, takový to roztěkaný chování a třes toho dítěte se mi vůbec nelíbí. Takže u nás „teda“ za ty slavnosti jsem hrozně ráda.

13. Tak strašně mě baví to, že „každej“ ten den je „jinej“ a ty dny jsou takový, jaký si je udělám. Protože já, tím jak si to vedu, tak to pak vypadá a jsem za to taky zodpovědná. Je to na druhou stranu „příjemnej“ pocit, že vlastně to co dělám, nedělám jen tak, ale je to vidět ne zvenčí, ale vidím to já a ty děti hlavně.

14. Určitě. Já si myslím, že pro ženskou, která má cit k dětem a „nějakej“ ten „pedagogickej“ takt, tak je to úplně úžasná práce.

15. Není to prestižní povolání, ale mně je to svým způsobem jedno. Ať si říká, kdo chce, co chce. Já taky nevím, co obnáší jiný povolání. „Neshazuju“ to povolání, ani náhodou, „nesnižuju“ ty lidi. Ať si říká, kdo chce, co chce, ale je to nedocenený. Ale naštěstí tady nejde tolik o ty dospělý, jako o ty děti. Takže je mi to celkem jedno.

Rozhovor probíhal nečekaně. Čirou náhodou jsem se dozvěděla, že na školce, kde vykonávám průběžnou praxi, vyučuje učitelka, která splňuje moje kritéria k rozhovoru. Rozhovor jsem vedla v prostředí MŠ, kde působí samotná respondentka. Byla příjemná atmosféra, nebyly jsme rušeny. Zatím to pro mě byl jeden z nejvíce obohacujících rozhovorů a to podotýkám, že s nejčerstvěji vystudovanou učitelkou.

9.7 Shrnutí jednotlivých odpovědí

Vybrala jsem si ty odpovědi na otázky, které se mi zdály mezi dotazovanými rozporuplné a zajímavé.

1. Jak jste si představovala svou práci učitelky v MŠ, když jste se hlásila na studium?

Tato otázka dělala problém s následnou odpovědí. Většina dotazovaných měla zkrešené představy nebo si tu práci nedokázala představit např. respondentka č. 10 odpověděla: *„Já jsem moc konkrétní představu neměla, protože jsem právě z „gymplu“ a nemám střední pedagogickou školu. Takže jsem si spíš tu představu potřebovala utvořit při těch studiích na té „vejšce.“* Respondentka č. 5 odpověděla: *„Práci učitelky v MŠ, jsem si představovala jinak, než je tomu v realitě. Myslela jsem si, že si pro děti připravím program, s „dětma“ si „pohraju“, zahrajeme si pohádku. Myslela jsem si, že víc to bude o těch pohádkách. Děti mají na pohádkách vyrůstat, ale je to takový asi jiný, uspěchaný. Když to porovná s Rakouskem (se svou zkušeností), tak to bylo všechno takový uvolněný, učitelky byly v pohodě, takže byly v pohodě i děti. U nás jsou učitelky uspěchané, musíme jít na oběd, a ty děti jsou pak taky nervózní, křičí a nedávají pozor.“* Pouze dotazovaná č. 2 měla o této funkci pedagoga povědomí.

2. Shodovaly se Vaše představy s realitou?

Polovina dotazovaných odpověděla, že jejich představy se s realitou shodovaly, u 4 respondentů se dojmy neshodovaly a u jedné respondentky se shodovaly, ale byly i nepřívětivým setkáním při nástupu do práce.

3. V čem ne? V čem ano?

Neshody při nástupu do MŠ byly spatřovány v tom, že děti nejsou hodné, jsou nevychované a nezvládají činnost jako je oblékání. Rozpor byl v tom, že samotní učitelé si neuměli představit sebe jako učitele a báli se samoty s dětmi a toho, že je to povolání nebude naplňovat. Při samotném nástupu si představovali, že to povolání bude více klidné, příjemné a že samotná řízená činnost nebude tak náročná. Jedna dotazovaná doufala: *„Předpokládala jsem, že sama budu mít mnohem víc prostoru na to, abych se mohla zapojovat do těch činností a her dětí.“*

Shody byly viděny v tom, že činnosti které si učitelé připravili, děti opravdu bavily a

přinášely dětem radost. Učitelé do jisté míry počítaly i s tím, že na ně bude kladena i určitá zodpovědnost, povinnosti (dokumentace, přípravy). Počítali i s tím, že budou muset hrát na hudební nástroj, být tvořiví, hraví.

4. Co Vás při nástupu do MŠ příjemně překvapilo?

Za příjemné překvapení při vstupu do povolání učitele pokládali: „*Kneippův chodník s brouzdalištěm, terasu*“, „*perfektně vybavenou třídu*“, „*vděčnost dětí, když si vyberu nějakou pěknou hru*“, „*kolektiv*“, „*pracovní doba a různé benefity*“, „*paní ředitelka*“, „*přístup rodičů*.“ Dále „*atmosféra školky*.“

5. Co Vás při nástupu do povolání začínajícího učitele zklamalo?

Čtyři z deseti dotazovaných byli nejvíce zklamaní z přístupu a laxnosti rodičů, kteří cíleně vyvolávali konflikty a hledali malichernosti. Dále zodpovídali, že je nepotěšilo „*papírování*“, „*přidělení k nevhodnému učiteli*“, „*přenechání veškeré zodpovědnosti během prvního týdne*.“ Mě mě překvapily reakce dvou respondentek, které nic nezklamalo. Byly naplněny radostí z práce.

6. Jak jste byl/byla přijata učitelským sborem?

Všichni dotazovaní byli přijati sborem zcela bez problému. Tento výsledek mě uchvátil, jsem velice potěšena. Jelikož podle mého názoru je přijetí učitelským sborem jedna z motivací pro tuto profesi.

7. Měla jste nějakého uvádějícího učitele?

S nemilým překvapením jsem se dozvěděla, že dotazované č.7, 8 a 10 žádného neměly. Což mi přijde nesmírná škoda, ale na druhou stranu je to možnost získat jedinečnou zkušenost. Je to takové vhození do pracovního procesu.

8. Kdo Vám poskytl během práce největší pomoc a psychickou podporu?

Názory učitelů se shodovali v tom, že největší oporou byla rodina a uvádějící učitelé (kolegyně) a v ojedinělém případě i zástupkyně ředitele či paní uklízečka. Okouzila mě tato odpověď: „*Musím říct, že to byla především moje rodina (manžel, maminka), ale musím říct, že docela i paní školnice s paní kuchařkou v jedné roli. Byla to jedna osoba, s kterou jsem vlastně byla celý ten čas, když jsem byla ve školce sama. Např. Při ranní a odpolední činnosti*.“ Líbí se mi, že ta pomoc byla dotazované poskytnuta z obou stran, i

přesto, že rodina nemá zkušenosti s povoláním pedagoga, jak se zmínila.

9. Jak hodnotíte svou vlastní práci, jste s ní spokojen/na?

Devět z desíti dotazovaných je se svou prací spokojeno a ví, že má ve své práci ještě nějaké nedostatky, které je třeba napravovat a nutné je se z těch chyb poučovat. Pouze jedna odpověď byla záporná „*Nejsem s ní spokojená. Přejde mi, že toho spoustu nevím. Takže přijde mi, že bych musela přijít z práce, lehnout do knížky, spát, jít do práce, lehnout do knížky. Takhle zase nechci žít, takže nevím jak to skloubit. Jestli třeba nezvolit jiný povolání, protože mám střední pedagogickou, kde mám vystudovanou i mimoškolní pedagogiku. Takže družinářka nebo vychovatelka.*“

10. Co Vám dělá největší problémy? Co Vám jde nejlépe?

Touto otázkou jsem zjistila, že zkoumaným osobám dělal problém rozhovor s rodiči, případně zaujmout děti, mít autoritu, zápisy do třídní knihy, řešit dětské hádky a ovládat hudební nástroj. Nejlépe učitelkám jdou činnosti, které jsou zaměřené výtvarně, řízené hry a zaujetí dětí po hlasové stránce. Souhlasím s výpovědí dotazované č. 10, která odpověděla: „*Největší problém je určitě nástroj, myslím, že ten mi chyběl i na „vejšce“, jelikož nemám střední „pajdu.*“ Hudební nástroj jsem na vysoké škole také postrádala, sice jsme v první ročníku hráli na flétnu, ale to jsem brala spíše jen jako takové seznámení s nástrojem a legraci. Výuka v 30 lidech nebyla příliš efektivní a přínosná.

11. Kolika hospitacím jste byl/a podrobena během svých začátků?

Tři z deseti dotazovaných nebyli podrobeni žádné hospitaci. Což mi přijde škoda, musí být přece někdo, kdo naši práci zhodnotí, posune nás dopředu a zvýší naše sebevědomí a cíle. Ostatní dotazovaní byli podrobeni jedné nebo i více hospitacím. Hospitace je podle mého úsudku i přínosem pro rozvoj osobnosti pedagoga.

12. Jaké změny byste provedl/la v MŠ, kdybyste byl/a ředitelkou?

V této otázce se odpovědi dotazovaných zcela rozcházel. Pouze tři dotazovaní z deseti by nevyžadovali žádnou změnu. Změny by se týkaly: „*informovanosti zaměstnanců a organizace MŠ*“, „*dlouhodobého plánování*“, „*připravenosti ze strany dětí.*“ Dále: „*Zavedení internetu na třídu a přestavba záchodů, kde budou plenty, aby měli děti soukromí.*“ „*Lepší investice financí.*“

13. Co Vás na vašem povolání baví, co je vaší motivací?

Všichni souhlasili s tím, že na tomto povolání je baví ten každodenní styk s dětmi a odlišnost každého dne. Motivací pro ně je to, že když děti něco naučí, tak to děti projeví radostí, smíchem. Zaujalo mě synonymum ke slovu dítě, kdy jedna z dotazovaných odpověděla: *„Děti jsou jako taková houba a já do nich dávám informace. Je hezký vidět ty jejich pokroky.“* U srdce mě zahřála odpověď, kdy dotyčná sdělila: *„Baví mě to, že když těm dětem dá člověk lásku, tak oni jí pak dají zpátky. Oni si jí váží a pak vás „naplňují“ radostí a je tam zpětná vazba.“*

14. Zvolil/la byste si ho znova?

Touto otázkou jsem měla možnost odhalit, zda by si učitelky zvolily tuto profesi znova. Devět dotazovaných respondentek z deseti odpovědělo pozitivně, tedy ano. Pouze jedna respondentka by si toto povolání znova ne zvolila, odpověděla: *„Přemýšlím ještě nad zdravotní sestrou, jenomže to je u nás v České republice, úplně stejný jako učitelka. Peněz málo a hrozně moc zodpovědnosti.“* Což mě mírně zklamalo.

15. Jak vnímáte své povolání ve vztahu ke společnosti? Je to prestižní povolání?

Učitelé vnímají své povolání jako důležité, je zde snaha dětem něco vštípit, něco je naučit. Povolání je však nedocenené společností. Někteří toto povolání přijímají jako „hlídací službu“, po dobu co jsou rodiče v práci. Pozitivně na to reagovala respondentka, která má vystudovanou pouze střední školu: *„Řekla bych, že určitě to je prestižní povolání. Určitě se nestydím, když se mě někdo zeptá, mu říct, že jsem učitelka v mateřské škole.“* S určitou lehkostí na to nahlíží i jedna respondentka s vysokoškolským vzděláním: *„Není to prestižní povolání, ale mně je to svým způsobem jedno. Ať si říká kdo chce, co chce. Já také nevím, co obnáší jiné povolání. Ale naštěstí tady nejde tolik o ty dospělé, jako o ty děti.“* Shodují se s výroky respondentky č. 9, která říká: *„Myslím si, že povolání učitelky v MŠ, je jedno z nejdůležitějších povolání. Když tedy nepočítám nějaké jednotky integrovaného záchranného systému, ale myslím si, že společnost potřebuje paní učitelky a vždycky tady vlastně budou potřeba.“* Podle mého názoru pedagog výrazným způsobem utváří osobnost každého jedince, který potřebuje dostatek poznatků, vědomostí, návyků a zkušeností, které mu ne vždy poskytne prostředí rodiny.

10 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH ROZPRAV

I když učitelky v rozhovorech říkají, že se jejich představy zásadně neodlišují od skutečnosti, která nastala s nástupem do zaměstnání, musím konstatovat, že jejich představy uváděné v otázce 1. vnímají práci s dětmi spíše jako hru a ve skutečnosti se pak setkávají s chvatem, tlakem, administrativní zátěží. I z mého pohledu bych si raději představovala své budoucí povolání jako hru, než uváděnou realitu. A to nejen kvůli sobě samé, ale především kvůli dětem.

U poloviny dotazovaných se představy při nástupu do prostředí mateřské školy naplnily. Další polovina byla nemile překvapená určitými povinnostmi, jako jsou: papírování, naplňování cílů, které si učitel stanovil; nevychovanost a nekázeň dětí, organizování hlavní řízené činnosti při větším počtu dětí.

Zarmoutilo mě, že začínající učitelé se potýkali s problémy, které se týkaly rodičů: především jejich přístupem k mladým učitelkám jako začátečníkům a rodičovský postoj, který počítá s tím, že MŠ je jediným místem pro rozvoj dítěte. S čímž se tedy neztotožňuji, jelikož prvním místem rozvoje je primární prostředí rodiny, která poskytuje dítěti pocit jistoty, bezpečí, lásky a předává mu hodnoty společnosti a je prvním místem socializace. Dále mě vnitřně rozradostnilo, že dvě z deseti dotazovaných nebyly ničím znepokojeny, při vstupu do své profese. Byly naplněny radostí, jistotou ze samotného výkonu práce.

Naplňuje mne optimismem, že mladé začínající učitelky byly ve všech případech do praxe přijaty vstřícně a pracovní tým je začlenil do svých řad bez problémů. Věřím, že to může znamenat, že praxe je nakloněna novým poznatkům a metodám a považuje mladé pedagogy za obohacující pro stávající tým.

Je nutno konstatovat, že většina uvádějících učitelek byla zkušenými pedagožkami. Dle mého názoru jsou věkově starší učitelky určitě přínosem, ale z druhého pohledu si troufám říct, že mladé učitelky, které vstupují čerstvě do svého povolání, potřebují větší nabídku podnětů, osvěžení, motivaci, mladistvé zpestření a vedení. Tedy někoho, kdo se nebude lišit takovým věkovým rozdílem.

Učitelé zmiňovali, že v jejich roli začínajícího pedagoga jim byla poskytnuta opora a to nejen ze strany pedagogického týmu, kam spadá (uvádějící učitel, zástupkyně ředitele, vedoucí praxe, kolegyně na třídě). Duševní oporou a pomocnou berličkou byla pro začínající i nepedagogická skupina osob, kam podle jejich názorů lze zařadit přítele,

členy rodiny .

Většinu učitelek (sedmi z deseti) byla poskytnuta opora ve formě zavádějícího učitele, třem učitelkám nebyla poskytnuta opora žádná. Tři učitelky nezažily, že by přišel v prvním roce někdo jejich práci zkontrolovat. Ani sedm učitelek, které měly zavádějící učitelky, nezmiňovaly žádné další podpůrné aktivity, které by jim nástup do mateřské školy usnadnily. Dodatečně mne napadá, že jsem měla učitelkám položit doplňující otázky typu: „*Bylo vám nabídnuto školení či seminář, který by vám pomohl v počáteční praxi? Bylo vám umožněno navštívit některou z kolegyně a poučit se z její praxe? Byla jste navštívit nějakou jinou mateřskou školu? Diskutovala jste o svých problémech se svými bývalými spolužačkami?*“ Pokud bych v budoucnu prováděla obdobný výzkum, určitě bych věnovala hodně času přípravě otázek a snažila se poznat zkoumanou problematiku více do hloubky. Myslím si však, že pokud by učitelky zažily nějaké podpůrné aktivity ze strany školy, byly by je asi zmínily.

Dále mne zaujalo, že 3 učitelkám nebyl zavádějící učitel určen, ale ony vnímaly jako zavádějící učitele své kolegyně ve třídě. Žádná ale nezmiňuje, že by nad zavádějící učitelkou byla vedena nějaká kontrola, jen v jednom případě převzala uvádění do praxe vedoucí učitelka.

Když jsem kladla otázku č. 9, tak od každé dotazované až na jednu přicházela automatická odpověď: „*Ano, jsem se svojí prací spokojená, ale jsou zde nedokonalosti a mezery, které je třeba vylepšit.*“ Nejsem si jista, mám-li tento fakt vnímat jako pozitivní nebo spíše negativní. Mám trochu obavy, aby spokojenost nebyla na úkor dalšího vzdělávání a seberozvoje. Spokojenost potvrzuje i to, že těch samých 9 učitelek by svou práci neměnilo. Podle jejich slov se jim dostává pozitivní zpětné vazby ze strany rodičů, učitelů, dětí a to je takovým motorovým pohonem k lepším výsledkům a chuti k zlepšování své osobnosti pedagoga. Zarmoutila mě odpověď jedné dívky, která řekla: „*Jsou chvíle, kdy musím použít metody, kdy na děti musím zakřičet a vyhrožovat. To se mi nelíbí. Ale jakoby vlastně ani nevím, jak jinak by to šlo líp.*“ Podle mého úsudku by měla především využít efektivní komunikace a stanovit pevně pravidla a hledět na to, aby byla dodržována.

Poslední otázka se dotýkala prestiže učitelského povolání. Učitelky samy vnímají své

povolání jako velice důležité, ze strany veřejnosti a rodičů je podle respondentek vnímáno spíše jako hlídací služba. Myslím si a doufám, že vysokoškolské vzdělání učitelek MŠ bude jedním z faktorů, které mají šanci pozvednout prestiž povolání učitelky MŠ a určitě je i na nás, jak budeme umět svou práci a její výsledky prezentovat na veřejnosti.

Při přípravě rozhovorů jsem si kladla otázku, zda budou mít vysokoškolsky vzdělaní pedagogové nějakou výhodu oproti pedagogům středoškolsky vzdělaným. Z výzkumu jsem zjistila, že vysokoškolsky vzdělaní učitelé jsou si více jistější, jejich projev je sebevědomější i když řečový projev není na vyšší úrovni. Tři vysokoškolsky vzdělaní učitelé neměli uvádějího učitele, což může znamenat, že mají větší důvěru ze strany vedení školy. Tři respondentky z pěti, které vystudovaly obor Učitelství pro MŠ na PF JČU, neměly vystudovanou střední pedagogickou školu. To je určitým způsobem trochu ovlivnilo při studiu na vysoké škole a při vstupu do povolání.

Učitelky, které mají vystudovanou střední školu, se cítí zkušenější v praktických a metodických dovednostech, především v ovládnutí hudebního nástroje. Středoškolsky vzdělané pedagožky měly větší zkušenosti ohledně praxe. Při nástupu do povolání nebyly tolik překvapeny povinnostmi jako je: dokumentace dětí, administrativa.

Přínos své práce vidím především ve vztahu vůči své osobě. Uvědomuji si, že s největší pravděpodobností se mi může ze strany kolegů dostat přijetí, ale hůře na tom budu s pedagogickou a metodickou podporou. Že budu muset sama hledat zdroje pomoci, semináře, další vzdělávání a obracet se na své studijní kolegyně a pedagogy s žádostí o dialog.

Na druhé straně vidím přínos práce pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, ale i pro vysoké a střední školy, které by měly přemýšlet o možnostech, jak podpořit začínající pedagogy a usnadnit jim tak vstup do praxe.

11 DISKUZE

Na základě rozhovorů jsem zjistila, že realita povolání začínajícího pedagoga je u každého individuální. Každý respondent si svou práci začátečníka představoval jinak. Někteří si představy o své práci trošku zkreslovali (např. nepočítali s takovým množstvím papírování) a ti zbylí měli obraz o profesi začínajícího učitele reálný (měli zkušenosti z praxe).

Studium vysoké školy může tak začínajícímu učiteli být i přínosem, při vstupu do svého prvního povolání, ale nemůže plně zaručit, že vstup bude bezproblémový. Středoškolsky vzdělaní učitelé bez vysokoškolského vzdělání mají také určité znalosti, především v praktických a metodických činnostech, ale v některých oblastech mohou mít i nedostatky a mohou tápat např. (v užívání efektivní komunikace).

Jak tvrdí Syslová (2013, s. 25): „Výhodou SpgŠ je ještě jistá „tvárlivost“ ve vývoji osobnosti studentů tohoto věku (zpravidla 15-19 let). Je tedy možné u nich rozvíjet praktické dovednosti v oblastech tělesné, výtvarné atd. Lze však předpokládat, že takto široce pojaté vzdělávání nedává dostatek specifických (teoretických) znalostí pro výkon tak náročného povolání, jakým je učitelství v mateřské škole.“ Z čehož vyplývá, že je nutné další studium.

Všechny respondentky až na jednu výjimku bez ohledu na typ vzdělání byly spokojeny se svou prací. Pro všechny dotazované se stává motivací kolektiv dětí, které jim přinášejí radost ve formě úsměvu, objetí a zpětnou vazbu.

Respondentky vnímají své povolání jako důležité, ale z pohledu společnosti je prý nedocenené. Toto zjištění koresponduje i s výrokem Podlahové (2004, s. 204): „Sami učitelé se o prestiži své profese vyjadřují s despektem, na rozdíl od veřejnosti, která se v sociologických výzkumech vyjadřuje o profesi učitele příznivě. Ve všech stupnicích se povolání učitel objevuje v první desítce povolání, většinou na 5. - 7. místě.“ Proč se tedy učitelé podceňují? Jak vyplynulo z výzkumu, mají pocit nespokojenosti v hodnocení jejich profese a především jejich práce, která není vždy dostačující pro rodiče dětí. Často bylo zmiňováno, že samotní rodiče nevidí tu zodpovědnost, kterou nese toto povolání. Podle Vališové (et al. 2007, s. 22): „Tato typická tendence k sebepodceňování je dána nejen povahou práce, jejíž výsledky jsou obtížně vykazatelné. Svou roli zde hraje i výše platů, nedostatečné sebevědomí učitelů a určité recidivy minulosti.“

ZÁVĚR

Tématem této bakalářské práce byla problematika reality povolání předškolního pedagoga. Bakalářská práce je tvořena ze dvou částí, z teoretické a praktické. Teoretická část se zabývala základními pojmy, jako jsou legislativní požadavky na výkon povolání učitelky/učitele mateřské školy, dále pojmy začínající učitel, kompetence, uvádějící učitel a syndrom vyhoření.

V praktické části byly zpracovány názory, pohledy a zkušenosti učitelů na toto téma. Pro zpestření jsem zde zahrнула i přímé odpovědi respondentek na dané otázky. Bez ohledu na jejich vystudovanou školu, věk a praxi se mnohé zamýšlejí nad svou prací pedagoga a snaží se o její zreformování. Všechny se zamýšlejí nad vztahem, přístupem a metodami, které aplikují na děti. V rozsahu deseti rozhovorů jsem se setkala pouze s jednou nenaplněnou lidskou osobností, která spíše spěje k vyhoření. Ostatní dotazované působily jako lidé na správném místě. Vyzařovalo z nich určité veselí a duševní spokojenost. S potěšením můžu říct, že všechny respondentky si uvědomují význam své profese ve společnosti.

Cíl bakalářské práce považuji za naplněný. Téma a jeho zpracování bylo přínosné nejen pro můj osobní a profesní růst, ale domnívám se, že může posloužit i pregraduálním a postgraduálním vzdělávatelům pedagogů jako inspirace pro vzdělávání začínajících učitelů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BURKOVIČOVÁ, Radmila. *Obtížnost profesních činností v učitelství pro mateřské školy*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7464-403-0.
2. COUFALOVÁ, Jana (ed.) a Ondřej ASZTALOS. *Hledisko kvality v přípravě učitelů*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010. ISBN 978-80-7043-869-5.
3. HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-717-8635-7.
4. HENNIG, Claudius a Gustav KELLER. *Antistresový program pro učitele: projevy, příčiny a způsoby překonání stresu z povolání*. 1. vyd. Praha: Portál, 1996. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8093-6.
5. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.
6. KOHOUTEK, J. In. PÍŠOVÁ, Michaela a Karolína DUSCHINSKÁ. *Mentoring v učitelství: výzkumný záměr Učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání*. V Praze: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2011. ISBN 978-80-7290-518-8.
7. KOŘÍNEK, Miroslav. *Metody a techniky pedagogického výzkumu: učební text pro studující pedagogických fakult a pro postgraduální studium učitelů a školských pracovníků*. 1. vyd. Praha: SPN, 1970. Učební texty vysokých škol.
8. KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. 1. vyd. Praha: Portál, 1996. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8022-7.
9. LAZAROVÁ, Bohumíra. *Netradiční role učitele: o situacích pomoci, krize a poradenství ve školní praxi*. Brno: Paido, 2005. ISBN 80-731-5115-4.
10. PODLAHOVÁ, Libuše. *První kroky učitele*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2004. První pomoc pro pedagogy. ISBN 80-725-4474-8.
11. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-717-8579-2.
12. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. [i.e. Vyd. 5.]. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-416-8.
13. SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004.
14. SYSLOVÁ, Zora. *Profesní kompetence učitele mateřské školy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4309-7.
15. ŠIMONÍK, Oldřich. *Začínající učitel*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN

80-210-0944-6.

16. ŠMELOVÁ, Eva a Alena NELEŠOVSKÁ. *Učitel mateřské školy v reflexi současných proměn: o situacích pomoci, krize a poradenství ve školní praxi*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2272-5.

17. Vališová, Alena a Hana Kasíková a kol. *Pedagogika pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. Peagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1734-0.

18. VAŠUTOVÁ, Jaroslava a Alena NELEŠOVSKÁ. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu: cesty k lepšímu vyučování*. 2. vyd. Brno: Paido, 2004. Pedagogická praxe. ISBN 80-731-5082-4.

Zdroje na webových stránkách

BUSINESS LEADERS FORUM. Mentoring začínajících učitelů. 2015 [online]. [cit. 2015-09-21]. Dostupné z: <http://www.csr-online.cz/podpora/mentoring-zacinajicich-ucitelu/>

NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ. NIDV a metodická podpora pedagogů předškolního vzdělávání. 2010 [online]. [cit. 2015-09-21]. Dostupné z: http://nidv.cz/cs/kdo-jsme/aktuality.ep/1_416-NIDV-a-metodicka-podpora-pedagogu-predskolniho-vzdelavani/

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. [cit. 2015-09-21]. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf

ŠPAČKOVÁ, Renata. Je předškolní vzdělávání taky součástí regionálního učitelství? Učitelské noviny, 2010 [online]. [cit. 2015-09-24]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=5506>

WOFF, Petr. Platy učitelů: měsíční základ 16 430 až 33 130 Kč. Kupní síla, 2015 [online]. [cit. 2015-09-24]. Dostupné z: <http://kupnisila.cz/platy-ucitelu/>

Seznam legislativních dokumentů

ČESKO. Zákon č. 563 ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů §6 stanovuje požadavky na vzdělání učitele mateřské školy

Vyhláška č. 72 ze dne 17. února 2015 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních § 1 poskytování poradenských služeb

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Rozhovor s učitelem otázky

Příloha č. 2 - Přepis rozhovorů

Příloha č. 1 - Rozhovor s učitelem

1. Jak jste si představoval/a svou práci učitelky MŠ, když jste se hlásil/a na studium?
2. Shodovaly se vaše představy s realitou?
3. V čem ne? V čem ano?
4. Co Vás při nástupu do MŠ příjemně překvapilo?
5. Co Vás při nástupu do povolání „začínajícího učitele“ zklamalo?
6. Jak jste byl/byla přijat/a učitelským sborem?
7. Jakou roli pro Vás sehrál „uvádějící učitel“? Měl/a jste nějakého?
8. Kdo Vám poskytl během práce největší pomoc a psychickou podporu?
9. Jak hodnotíte svou vlastní práci, jste s ní spokojen/a?
10. Co vám dělá největší problémy? Co vám jde nejlépe?
11. Kolika hospitacím jste byl/a podroben/a během svých začátků?
12. Jaké změny byste provedla v MŠ, kdybyste byl/a ředitelem/ředitelkou?
13. Co vás na vašem povolání baví, co je Vaší motivací?
14. Zvolil/a byste si ho znovu?
15. Jak vnímáte své povolání ve vztahu ke společnosti? Je to prestižní povolání?

Příloha č. 2 - Rozhovory s dotazovanými

Rozhovor č. 1

Pohlaví: žena (Tereza)

Věk: 21 let

Vzdělání: Střední odborná škola pedagogická, gymnázium a VOŠ Karlovy Vary

Praxe: 2 roky

Místo působnosti: MŠ Písnička Cheb, Do Zátíší 3

Věkové složení dětí + počet: 14 dětí-převaha chlapců-speciální třída

Uvádějící učitel: 51 let-kolegyně ze třídy

Odpovědi k rozhovoru:

1. Když jsem se hlásila na studium, tak jsem si to představovala úplně jinak, ale úplně jinak. Praxe ve škole byla úplně jiná a v práci to je taky úplně jiné. Jinak jsem si to představovala v podstatě tak, jako malé dítě.

2. Úplně ne.

3. V čem ne? Na základní škole jsem byla přesvědčená, že do té školky nic nepotřebuju, a že bude všechno v pohodě. A v čem ano? To bylo to hraní, že si mají děti možnost hrát a pak následuje řízená činnost.

4. V prvním zaměstnání mě nepřekvapilo nic, tam jsem byla spíš zklamaná. A v druhém zaměstnání mě překvapilo to, že má zrovna moje třída k dispozici velkou terasu, takže to je velká výhoda hlavně v létě. Pak tam máme Kneippův chodník s brouzdalištěm. Takže to jsem byla opravdu příjemně překvapená.

5. Zklamalo mě to, že jsem byla „šoupnutá“, ještě v prvním zaměstnání do odloučeného pracoviště. A měla jsem vždycky směnu s učitelkou, která měla práci na půl úvazku. Takže to byla učitelka bez autority, bez praxe, bez zkušeností a tak na mě zbylo 20-30 dětí. Umíte si představit ten „bordel“?

6. Absolutně v pohodě. Hned my všichni nabídli tykáni. A nechci se tím nějak chlubit, ale vždycky když mají problém s technikou, tak přijdou hlavně za mnou.

7. Uvádějícím učitelem mi byla kolegyně. Ta mě seznámila se vším, co v té třídě (speciální) je. Je velice milá, se vším poradí. Můžu za ní kdykoliv přijít s jakýmkoliv dotazem.

8. Zrovna kolegyně, vedle které pracuju.

9. Jsem s ní spokojená, ale ne na tolik procent, abych se nemohla zlepšovat. Chci se ještě zlepšovat.

10. Co Vám dělá problémy? Větší počet dětí, spíš převaha kluků. Holčičky se dají ještě zvládnout, ale převaha kluků, co jsem zažila naposled, to se opravdu nedá. To jsem málem byla bez hlasivek. Co Vám jde nejlépe? Hry, takové ty řízené hry. Ty mě s dětma baví nejvíc a myslím si, že děti taky.

11. Jedné a od té doby žádné.

12. No tak v mé konkrétní mateřské škole bych provedla hodně změn. Ze začátku informovanost zaměstnanců, ta je tam absolutně o ničem. Dozvíte se vše na poslední chvíli nebo vůbec, takže potom je problém, že jste to nevěděla. Dozvíte se to hlavně oklikou a ne od samotné ředitelky. Takže přes tři osoby třeba. Taky organizaci celkově celé mateřské školy bych změnila.

13. Co Vás baví? Hlavně děti, protože ty děti, obzvlášť v té speciální třídě jsou Vám vděční za to, že se jim věnujete. Jsou úplně jiní než ty „normální děti“. Co je Vaší motivací? To, že těm dětem pomůžu.

14. Když jsem se takhle někdy vracela, jestli bych si vybrala jiný zaměstnání, tak mě nenapadlo nějaký jiný. Asi bych zůstala u toho, kde jsem.

15. Vnímám ho trochu zklamaně, protože ta společnost si neuvědomuje jaká je tohle zodpovědnost. Mají různé připomínky, neví, co to obnáší. Prestižní povolání jestli to je? To nevím. Ale rozhodně bych to u té společnosti propagovala tak, aby ty lidi pochopili to, co všechno to obnáší. Aby si uvědomily, co všechno mají ty učitelky „na hlavě“ a jaké starosti.

Rozhovor probíhal v domácím prostředí, takže jsme nebyly rušeny. Byla navozená příjemná atmosféra už jen z toho důvodu, že se známe ze studia na střední škole.

Rozhovor č. 2

Pohlaví: žena (Karolína)

Věk: 20 let

Vzdělání: Střední odborná škola pedagogická, gymnázium a VOŠ Karlovy Vary

Praxe: 1 rok

Místo působení: MŠ Mašinka Cheb, Bezručova 1

Věkové složení dětí + počet: předškolní třída- 28 dětí (z toho 18 chlapců a 10 dívek)

Uvádějící učitel: 60 let-kolegyně ze třídy

Odpovědi k rozhovoru:

1. Tak představovala jsem si ho úplně stejně, jako když tu práci mají normálně učitelky v MŠ. Mě svým způsobem nic nepřekvapilo, protože jsem už vypomáhala na ZŠ, když jsem docházela do MŠ.

2. Úplně naprosto, stejně jako jsem říkala v první otázce, nic mě nepřekvapilo.

3. V čem ne? V čem ano? Tak určitě s tím, že jsem věděla, že mě nečeká jenom hraní s dětmi, ale že mě čekají i povinnosti, v různých zápisech a různé dokumentaci a že to není jenom o hraní s těmi dětmi, ale že je musím taky něco naučit a určitě k něčemu vést.

4. Asi ta třída celkově, protože jsem nečekala, že bude tak perfektně vybavená. Protože když jsem chodila na praxe, tak ty třídy byly strašně málo „vybavené“ a tahle mě příjemně oslovila, jak byla krásně vybavená všema možnými pomůckama. Fakt paráda.

5. Tak já ani nemůžu říct, že mě snad něco zklamalo. Je to moje vysněná práce, takže mě nezklamalo absolutně nic. Já jsem spíš byla nadšená, že do „tý“ práce vůbec jdu.

6. Úplně bezvadně. Já jsem si nemohla na nikoho stěžovat, to bylo něco „skvělého“. Já jsem se tak strašně bála, to byla tréma největšího rázu a celý sbor mě přijal úplně bez problému.

7. No samozřejmě svojí kolegyni když to tak vlastně řeknu. To byl takový učitel úplně do začátku všeho. Se vším mě seznámila a myslím si, že mě seznamuje ještě do teď, protože jsem rok v praxi a nemůžu si absolutně stěžovat. Naučíme mě všechno, co ze sebe může dát.

8. Tak určitě moje rodina hlavně maminka, to je taková moje největší opora.

9. Já si myslím, že docela jo, občas sem tam jako každý učitel zaimprovizuju a nevím, co dělat zrovna v tu chvíli. Ale zatím bych nenarazila na něco, co by třeba děti nějak úplně nezaujalo. Nebo z toho byli nějak zklamaní. Nebo i já zklamaná se svým výsledkem.

10. Co vám dělá největší problémy? No tak největší problém je pro mě klavír, vůbec celkově noty. Zpěv teda utáhnu absolutně bez problému, ale klavír je moje největší záhada. Co vám jde nejlépe? Ale nejlépe si myslím, že jsem s tím na výtvarce. To s dětmi vymyslím absolutně všechno, co můžu.

11. Tak svým hospitacím jsem nebyla podrobena ani jednou. Protože jsem nastoupila

zrovna, když nastoupila nová paní ředitelka. Která vlastně ani sama nevěděla, jak to všechno začíná, jak to tam všechno probíhá v „tý“ školce, takže se sama vlastně svým způsobem zaučovala. Takže jsem do teďka žádnou hospitaci neměla.

12. Já zatím jakoby nepozoruju, že bych nějaký změny chtěla provádět i kdybych byla ředitelkou. Protože na to, že tam máme paní ředitelku krátce, tak sama, i když nemá vystudovanou pořád pedagogickou školu, že jí teprve dodělává. Tak bych tam neměnila nic, ona sama si jeho všeho vědoma, co by správně v „tý“ školce mělo být a jak může, tak se opravdu se vším snaží.

13. Co Vás baví? Určitě mě na tom baví nejvíc ty děti. I když někdy je to šílený v počtu 28 dětí. Co je Vaší motivací? Motivací je to, že to táhnou ty děti, z těch dětí je největší radost a největší radost z toho je, když vidím ten výsledek, že to ty děti hlavně baví a mají z toho nějaký prožitek.

14. No určitě, 100%.

15. Já si myslím, že je to povolání, který bude potřeba celý život a je to ke vztahu společnosti takový docela vůči lidem postavení trošku výše, než samozřejmě nějaký dělníci a podobně.

Rozhovor se uskutečnil v kavárně. Zde jsem se musela přizpůsobit dotazované a její pracovní vytíženosti. Nebylo to zrovna vhodné prostředí, byly tam rušivé vlivy. Jinak debata probíhala i dále po standardizovaném rozhovoru. Což mě příjemně potěšilo. S dotazovanou jsem se už znala, takže nebyla mezi námi žádná řečová bariéra.

Rozhovor č.3

Pohlaví: žena (Zdislava)

Věk: 19 let

Vzdělání: Střední odborná škola pedagogická, gymnázium a VOŠ Karlovy Vary

Praxe: 0 let, nástup rovnou do povolání-1 rok praxe před nástupem na vysokou školu

Místo působitě: ZŠ a MŠ Dolní Žandov

Věkové složení dětí + počet: 24 dětí

Uvádějící učitel: 58 let

Odpovědi k rozhovoru:

1. Tak jelikož jsem neměla během ZŠ žádnou zkušenost s předškolníma dětma, tak jsem si to neuměla úplně představit, ale věděla jsem, že mě baví „vymýšlet“ jakoby nápady na „různý“ témata. Myslela jsem si, že je to „dobřej“ předpoklad k tomu, to dobře potom využít v „tý“ větší skupině dětí.

2. Více méně ano, jenom jsem nečekala, že to bude až tak náročný.

3. V čem ne? Tak lišilo se to v tom, že vlastně sebemenší jakoby společná řízená činnost je náročnější v takovém počtu, a že to nejde tak úplně snadno vždycky. V čem ano? A nelišilo se to v tom, že mě to opravdu bavilo, že jsem na různá témata dokázala vymyslet plno činností, a že to ty děti zaujalo, a pak měly radost z těch činností. A tak jakoby společně jsme se doplňovali na tolik, že jsme byli spokojení.

4. Tak překvapilo mě, že když ta činnost je opravdu dobře vymyšlená, tak to ty děti jakoby zaujme natolik, že to chtějí třeba příští den opakovat víckrát a že i nezajímavý téma, když se těm dětem podá zajímavě, tak je to zaujme a jsou ochotní se o tom bavit a pracovat na tom „díl“, jak ten jeden den.

5. Nejvíc asi přístup rodičů. A toho, že jakoby když tam přijde mladá holka, tak ji mají tak trochu na háku.

6. No, nad mý očekávání dobře, ale bylo to jakoby zajímavý v tom, že jsem šla do školky, kam jsem chodila já, jako malá do školky. Je to u nás společně se základkou. Takže plno učitelek mě učilo, tak to jsem byla taková z toho nervózní, ale přijali mě

jakoby až nad míru dobře, že i teď, když už tam nejsem. Tak furt jsme v kontaktu.

7. Měla jsem ho a spíš mě od „tý“ práce odrazovala, protože to byla paní tři roky před důchodem. A už odškrtaovala dny, kdy bude mít splněno. A více méně veškerá její iniciativa jí spíše otravovala, než by jí povzbuzovala. Ale naštěstí si potom toho všimla jakoby vedoucí učitelka, která mě v tom začala podporovat a mohla jsem pak i samostatně organizovat akce, pro ty děti.

8. Právě ta vedoucí učitelka.

9. No, tak určitě vím, že v „tý“ práci mám ještě plno mezer, což je asi důvod toho, že jsem šla na vysokou. Ale od rodičů, i od učitelů, kolegyň jsem zpětně dostávala jako pozitivní ohlasy. Takže myslím si, že bych mohla být spokojená.

10. Tak problém byl s tou komunikací, s těma rodičema a jakoby celkově v „tý“ školce byl problém jakoby „nějakýho“ plánování dopředu (akcí) a to, že se to pak muselo různě přehazovat a byl v tom „takovej“ zmatek, protože tam nebyl „žádný“ „dlouhodobý“ plán akcí. A nejlépe mi šla, jakoby přímá práce s dětma, když jsem tam s nimi byla sama. A mohla jsem si to dělat podle „mejh“ a jejich potřeb.

11. Tak vlastně za ten rok jsem měla celkem 3.

12. Tak určitě bych jakoby zapracovala na tom „dlohodobým“ plánování, aby i ty rodiče měly přehled, co kdy bude. Víc bych se nějak snažila prohloubit tu spolupráci s těma „rodičema“ a zapojit je do toho života školky a dělala bych nějaký jakoby společný schůzky s „učitelkama“, nějaký jakoby ty pedagogický rady, protože my jsme za ten rok, žádnou neměly. A vždycky se to řešilo tak jako na chodbě, takže se na tom nepracovalo nějak společně.

13. To, že když těm dětem člověk dá lásku, tak oni ji pak dají zpátky. Oni si jí váží a „naplňují“ Vás pak radostí a je tam zpětná vazba. A že jakoby ta kreativní činnost mě s „nima“ baví, třeba i nacvičování na besídky, že pak ty děti z toho mají radost. A pak je super, když si toho všimne „nějakej“ rodič a dokáže to ocenit.

14. Určitě.

15. Tak určitě je pro společnost důležitý, ale přijde mi jakoby, že ta společnost to neoceňuje úplně to povolání. Že to berou tak jako, ona tam pohlídá děti, a pak si je vezmu domu.

Rozhovor se konal na půdě Jihočeské fakulty. S respondentkou jsem se znala z dřívějších studií na střední pedagogické škole. Líbilo se mi zde porovnání roční praxe a studia ze střední školy v porovnání s nynějším studiem na vysoké škole.

Rozhovor č. 4

Pohlaví: žena (Lucie)

Věk: 24 let

Vzdělání: Střední zdravotnická škola a VOŠ zdravotnická České Budějovice-obor: asistent zubního technika; Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích-obor: Učitelství pro MŠ

Praxe: 2 roky

Místo působitě: ZŠ a MŠ Kamenný Újezd

Věkové složení dětí + počet: 28- (4 leté děti)-16 dívek a 12 chlapců

Uvádějí učitel: 61 let

Odpovědi k rozhovoru:

1. Tak doufala jsem že, budu pracovat právě s dětma, že to bude pohoda, budu jim dávat nový poznatky. Učit je a „víst“ nějakým směrem.

2. No, jak v čem. V něčem jo, v něčem ne.

3. V čem ano? Že ty děti se rádi učí, dají se hezky motivovat, rádi „hrajou“ ty hry. V

čem ne? V tom, že jsou třeba „nevychovaný“, neposlouchají, nejsou z domova navykly vůbec na nic. Neumí se ani „oblíct“, najíst, základní věci, co by umět měly. To mě překvapilo teda.

4. Že ty děti jsou „vděčný“, když se s „nima“ třeba dělá něco hezkého, když si vyberu nějakou pěknou hru nebo něco, že se chytanou. A že z toho mají opravdu radost.

5. Právě ta laxnost těch rodičů, že nevěnují těm dětem žádnou pozornost a myslí si, že opravdu všechno udělá ta školka. Děti si „nevychovej“ a je jim to vlastně fuk.

6. Já dobře. I když já jsem taková, že si nedělám konflikty, takže spíš jakoby to „odkejvu“. A dělám, co se mi řekne, takže ty konflikty nevyhledávám.

7. Měla jsem, ještě mám vlastně furt Aničku, s kterou jsem na třídě. Já myslím, že jsem byla moc ráda, že jsem chytla jí. Protože co tam máme ostatní paní učitelky, tak ne všechny jsou „vstřícný“ jako ona. Takže mi moc pomohla, když jsem něco nevěděla. Na všem se s ní domluvíme a i teď mi pomáhá.

8. Právě ta moje uvádějící učitelka.

9. Tak většinou jsem s ní spokojená, ale jsou chvíle, kdy musím použít metody. Kdy musím na děti zakřičet, vyhrožovat. To se mi nelíbí. Ale jakoby vlastně ani nevím, jak jinak by to šlo líp. Protože ty děti nejsou „zvyklý“ na nic a jsou zvyklý pracovat, až když se na ně třeba křičí.

10. Co Vám dělá největší problémy? Asi ta autorita, že ty děti nejsou „zvyklý“ uznávat žádnou autoritu. Takže je nějak spacifikovat, aby dělaly. Než se zorganizujeme, než něco začneme. Co Vám jde nejlépe? Děti mě mají docela rádi, tak za to jsem ráda. Jakoby ten vztah s „nima“ mám „dobřej“.

11. Já jsem měla vlastně plán adaptační a tam jsem měla asi napsaný dvě hospitace. Ale nejvíc jsem koukala na tu Aničku, právě s kterou jsem na třídě. Od ní jsem se inspirovala. Jinak ke mně taky přišli na hospitaci. To jsem měla jednu kontrolu za rok. Vždycky nás „zkontrolujou“, zhodnotí.

12. Těch by bylo. Asi bych přísněji vyžadovala, aby ty rodiče musely ty děti nějak vychovat. „Bejt“ připravený na tu školu, kde se přijímají děti, který nedokážou chodit na záchod. To bych asi nechtěla moc tolerovat.

13. Mě baví práce s „dětma“, to že mají radost, že se něco povede. Když přijdu, že se přijdou přitulit, pohladit a vypráví mi, co dělaly. Mají z toho radost a já pak taky.

14. Jo, určitě.

15. Já si myslím, že si spousta rodičů neuvědomuje, že tam ty jejich děti třeba zlobí. Vůbec nedocení to, že se někdo o ně musí starat a je jich tam 28 najednou. Ale pár lidí si to i uvědomuje, to je fajn.

Po sjednané domluvě pomocí sociální sítě, se čtvrtý rozhovor uskutečnil v kavárně. Opět jsem přikývla na požadavek respondentky. Podmínky byly optimální a komunikace byla vstřícná. Mimo stanovené otázky jsem se ptala i na další okrajové. Bylo mi na ně s chutí odpovězeno. Respondentka mi poskytla další kontakty na osoby, které by se případně mohly účastnit rozhovoru.

Rozhovor č. 5

Pohlaví: žena (Nikola)

Věk: 24 let

Vzdělání: Gymnázium a SOŠPg Čáslav-obor: Předškolní a mimoškolní pedagogika;

Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích- obor: Učitelství pro MŠ

Praxe: 2 roky

Místo působení: MŠ E. Pittera 2, České Budějovice

Věkové složení dětí + počet: 27 (děti od 3-4 let)-složení děvčat a chlapců je vyrovnané

Uvádějící učitel:68 let

Odpovědi k rozhovoru:

1. Práci učitelky v MŠ, jsem si představovala jinak, než je tomu v realitě. Myslela jsem si, že si pro děti připravím program, s „dětma“ si pohraju, zahrajeme si pohádku. Myslela jsem si, že víc to bude o těch pohádkách. Děti mají na pohádkách vyrůstat, ale je to takový asi jiný, uspěchaný. Když to porovnám s Rakouskem (se svou zkušeností), tak to bylo všechno „takový“ „uvolněný“, učitelky byly v pohodě, takže byly v pohodě i děti. U nás jsou učitelky rychlé, musíme jít na oběd, a ty děti jsou pak taky nervózní, křičí a nedávají pozor.

2. Asi ne, jak už jsem řekla.

3. V čem ne? Asi v tom, že jsem si myslela, že to bude takový víc pohodový a ne takový uspěchaný. Pořád se někam spěchá, mně tak přijde. V čem ano? Je to super práce, kdy si připravím něco, co ty děti zaujme a ty děti to baví. Tak se to přenese zase z těch dětí na mě, a je to pro mě motivující, pro další činnost. Abych se té přípravě věnovala.

4. Překvapilo mě to, jak super je tam kolektiv. I když teda stávající kolegyně si myslí, že to tak není. Ale mně to tak připadá, že si nikdo na nic nehraje. Všichni se vším poradí.

5. Zklamalo mě asi to, že vlastně mě tam do „tý“ školky daly, vzali mě tam, přijali mě tam. Nechali mě tam, kolegyně odešla domů a řekla, tak si užij první odpolední a já jsem vlastně nevěděla, jak svačí, jak to probíhá. Že jsem vlastně nikoho ten první den třeba v „tý“ školce neměla, měla jsem najednou hrozně zodpovědnosti. Nebyla jsem si jistá, protože jsem nevěděla, co a jak chodí.

6. Tak jak říkám, kolektiv je tam super. Jsem tam vlastně nejmladší, takže to je takový omlazení, pro náš kolektiv.

7. Uvádějícího učitele jsem měla, musí ho mít asi každá začínající učitelka. Moje první kolegyně (minulý rok) byla taková, že mi na všechno řekla, jo, vždyť to, to je dobrý, v pohodě. A nynější kolegyně ta mi říká, hodně takových těch poznatků (ty zápor). Což já ty záporu beru, jako plus, pro mojí další práci. Ta předchozí kolegyně, bylo to s ní v pohodě, ale zase jsem neměla takový pocit, v čem bych se vlastně měla zlepšovat. V loni jsem ten pocit neměla. Až letos, když mě vlastně učitelka začala říkat, tohle bys měla zlepšit.

8. Tak asi rodina. I když tomu, když to tak vlastně hloupě řeknu, rodiče nerozumí. Říkaly, ty jsi šikovná, ty to zvládneš, ty máš děti ráda, ty s „nima“ umíš pracovat. To mě jako vždycky uklidnilo.

9. Nejsem s ní spokojená. Přijde mi, že toho spoustu, spoustu nevím. Takže přijde mi, že bych musela přijít z práce, lehnout do knížky, spát, jít do práce, lehnout do knížky. Takhle zase nechci žít, takže nějak nevím, jak to mám skloubit. Jestli teda nezvolit jiný povolání, protože mám střední pedagogickou, kde mám i mimoškolní pedagogiku. Takže družinářka nebo vychovatelka.

10. Co Vám dělá největší problémy? Vlastně to všechno rozplánovat, že těch 5 dní v týdnu, má na sebe navazovat. V pondělí se udělá něco, v úterý se něco na to nabalí, ve středu něco a v pátek je tam vidět, že se vlastně 5 dní s těma dětma pracovalo. Co jsem třeba vůbec nevěděla, že má těch pět dní obsahovat („výtvarku“, hudobku, tvoření, jazykovou výchovu, cvičení- to je každý den). Vlastně jsem se nedozvěděla, že tohle by mělo být komplexní a navazovat na to téma. S tím teda taky „bojuju“, aby to bylo pro ty děti jak užitečný, tak aby to i navazovalo na to téma a nebylo to úplně zase mimo. Co Vám jde nejlépe? Svým hlasem dokážu ty děti zaujmout, všichni ztichnou, poslouchají mě. Když je fakt hluk, tak si s těma dětma hlasově poradím. Myslím si, že i autoritu mám, jsem důsledná.

11. Párkrát paní ředitelka, ale asi až po třech měsících, protože jsem měla smlouvu jenom na půl roku. Takže kdybych měla na rok, tak ona by mě po těch třech měsících

musela zkontrolovat, aby mě když tak mohla vyhodit. Ale on mi dala smlouvu rovnou na půl roku, a zkontrolovala mě po 4-5 měsících. Párkrát se na mě byla podívat, to jí stačilo, líbila jsem se jí. Jinak ke mně nikdo na hospitaci nechodil, i když jako kolegyně „na oko“, u mě byla.

12. „Zavísta“ internet na třídy, což mi přijde úplně jako hloupost, že to tam není. Třeba máme Vánoce, dítě nahodí nějaký téma. Začne vyprávět, že včera někde byli, že byli v kině a dávali tam Karkulku. Já bych chtěla zrovna pro to dítě omalovánku na Karkulku, takže bych ji na internetu hned vyhledala a vytiskla. Takhle to prostě nejde.

Záchodky, v Rakousku je to super, někde i v českých školkách. Takže jakoby mají plenty, že je mají oddělený, ty záchody. Tady je to takový, že chlapeček se stydí, že začátku na záchod nechodil, protože na něj ostatní koukali. Tak se počůrával.

13. Motivací, jak už jsem říkala je to, že když vidím, že to, když se připravím a ty děti to baví a je to super. Tak zase pro mě je to jako motivace na další práci, abych teda tomu věnovala ten čas, říkám si, je to pro ty děti, bude je to bavit. Vlastně mě baví to, že jsem „střelená“, že si na nic nehraju a že si to s těma dětma užiju. Lezu po čtyřech, že si hraju na opici, to mě baví.

14. Tak to fakt nevím, já ještě dokonce uvažuju, že jestli si nedodělám nějakou školu. Ale to spíš asi ne, protože mě učení nebaví. Přemýšlela jsem ještě nad zdravotní sestrou, jenom že, to je u nás v ČR úplně stejný jako učitelka. Peněz málo, hrozně moc zodpovědnosti. Takže nevím, jestli bych si ho zvolila znova, zas nevím, co „jinýho“ bych dělala. V kanceláři sedět, by mě nebavilo.

15. Většinou jsme se touhle otázkou na střední zabývali, mně to přijde zbytečná otázka. Dřív se to tak bralo. Kdo má dítě, tak si myslím, že ví, co je to za práci. Mít jich tam 27? Takže ten kdo má dítě, tak nám řekne, paní učitelko, já Vás obdivuju. Jsou rodiče, „který“ jsou „hulváti“. Stojí tam ve dveřích, povídají si s „náma“, my tam máme 26 dětí a on chce zrovna něco řešit, a nedokáže pochopit, že my se musíme věnovat a hlídat ty ostatní děti. Takže já si myslím, kdo má dítě, tak to chápe. Ale jako třeba v zahraničí si myslím, že je to uznávanější povolání než u nás.

S dotazovanou jsem se setkala opět v kavárně spojené s knihovnou, kde vládla téměř poklidná atmosféra. Ze začátku jsem se bála z prvního kontaktu a uvítání. Doufala jsem, že dotazovaná se nebude ostýchat. Můj předsudek se však na štěstí nenaplnil. Mimo rozhovor jsem s dotazovanou vedla dlouhou debatu o předškolní instituci v ČR. Překvapilo mě nemile, jak dotyčná vnímá povolání pedagoga v MŠ. Z debaty jsem si vyvodila, že není dostatečně motivována. Měla možnost navštívit MŠ v Rakousku, která ji nadchla ve smyslu větší volnosti (den není tak časově napjatý).

Rozhovor č. 6

Pohlaví: žena (Věra)

Věk: 21 let

Vzdělání: Střední odborná škola pedagogická, gymnázium a VOŠ Karlovy Vary

Praxe: 2 roky

Místo působitě: MŠ Sluníčko, Osvobození 67

Věkové složení dětí + počet: 13 dětí (3 dívky, 10 chlapců), od 4-7 let (dětí s řečovými a zrakovými poruchami)

Odloučené pracoviště v Pastýřské ulici č. 4. V budově očního stacionáře je v prvním patře jedna třída mateřské školy pro děti s očními vadami. Tato třída má svůj speciální "Rámcový vzdělávací program".

Uvádějící učitel: 45 let

Odpovědi k rozhovoru:

1. Tak já jsem si tu práci ani jako nijak nepředstavovala, takže jsem si tu školu nevybírala přímo proto, abych se stala učitelkou. Mě spíš zaujaly obory, který se tam vyučovaly. Proto jsem si zvolila tento druh studia, tuhle střední školu. Až v průběhu jsem si vlastně uvědomila, že vlastně je to to, co bych chtěla dělat.
2. Neshodovaly, protože já jsem si to představovala horší a realita mě příjemně překvapila, že ty „děcka“ jsou fajn.
3. V čem ne? Tak, že jsem si neuměla hlavně představit sebe, že bych byla jako učitelka, a že by mě to mělo jako víc naplňovat a bavit. To jsem si absolutně nepředstavovala, nikdy v životě. Do „tý“ doby, než jsme měli praxi, tak jsem si to neuměla představit. Možná až tak v třetíku. V čem ano? V „tý“ povinnosti, to jsem věděla, že prostě povinnosti budou a že za ty děti budu mít zodpovědnost.
4. Ta pracovní doba, ta mě příjemně překvapila a různý ty benefity, jako třeba dovolená a tak. To nikdo neví, kolik tam mají. Jinak všechno jsem věděla jakoby z těch praxí. To až když jsem šla do toho zaměstnání, tak co se týče dovolený, platu tak to jsem nevěděla. Takže to mě příjemně překvapilo.
5. Představovala jsem si teda jakoby, že některý ty učitelky budou spíš pomáhat, nemluvím o té páci, kde jsem teď. Ale když jsem se hlásila do práce, rozdávala ty životopisy, tak se mi stala jedna nemilá věc. Jeden ten můj životopis se nedostal k ředitelce, to jsem udělala chybu. Dala jsem ho do ruky učitelce a ta ho zlikvidovala a ředitelka ani nevěděla, že se tam chci hlásit. Takže to mě nemile překvapilo. Ale nevím, jestli se to toho týká. Jinak nic „jinýho“.
6. Víc než dobře, to teda jo.
7. Tak teď mám vlastně uvádějí učitelku svojí kolegyňku, která má vystudovanou vlastně speciální pedagogiku a řekla bych, že je člověk na správném místě. Hraje u mě velkou roli, protože bych jednou chtěla být jako ona. Všechno zvládá s úsměvem a na ty děti je prostě klidná. Což jsem za svojí praxi, měla možnost poznat i učitelky, který to vyloženě „nezvládaj“. A na ty děti prostě jedou drilem. Tady u ní vidím, že i děti, „který“ jsou znevýhodněný, který mají to postižení, to dokážou prostě bez toho „biče“. Dokážou být samostatný, dokáže se jim to říct prostě jemně a oni jedou prostě podle toho. Proto, se to chci od ní tak naučit.
8. Zase ten můj uvádějí učitel, jak už jsem řekla, tak je to jakoby má pomyslná „pracovní maminka“. Takže ta je fakt jako skvělá, takže ta určitě.
9. Tak já svojí práci hodnotím kladně, protože jsem tam od září, ale vidím na sobě pokroky. Čekala jsem „teďko“, jako že přece jen budu mít ty děti s tím postižením, že to bude „záhul“. Ale vidím na sobě, jakoby že „makám“. Chci to dělat, takže se jakoby snažím. Jsem ráda, jsem i spokojená se sebou, že to prostě zvládám.
10. Co Vám dělá největší problémy? Největší problémy mi teď dělá, řešit ty dětský hádky. Protože předškoláci jsou přece jenom víc jakoby (mezi sebou se baví, spolupracují), a taky se víc nemusejí. To mi dělá největší jakoby problémy řešit, předtím jsem to neřešila. A je to těžký jakoby poznat, kdy zasáhnout a kdy je to nechat naučit vyřešit. To je těžký prostě poznat. Abych tam kvůli „každý“ kostičce, do toho nevstupovala. Když si to umí vyřešit sami. To je těžký odhadnout. Co Vám jde nejlépe? Samozřejmě hudebka, to dokážu ty děti absolutně krásně namotivovat, to mi děti jedou. Jsou okamžitě u klavíru, protože mě to baví, to já miluju hudebku a všechny výchovy. Takže to mi fakt jde nejlíp. Mám tah a ty děti to vidí, že se za mnou můžou přijít pomazlit. Hlavně teda s tou hudebkou, nechávám je různě i s těma „nástrojema“ hrát, interaktivně. Aby si je osahali. To fakt vidím, že mi jde.
11. Tak zatím jedné a paní ředitelka se mnou byla spokojená. I mi to jakoby řekla, velmi nad míru spokojená. Takže neplánuje žádnou, říkala, že teď to bude jenom lepší. Teď mi hospice dělá moje kolegyně, že se jako dívá na mojí práci. Ta mě spíš víc jakoby

zná, když spolu děláme, takže mi umí víc poradit.

12. Je to těžký, já nevím, určitě by se něco našlo, kdybych nad tím víc zapřemýšlela. Ale nepřijde mi, že by s „některýma“ „věcma“, mohla jakoby hnout. Jako je např. jídlo, to je nařízený od státu. S tím se nedá nijak hnout. Takže to bych asi nezměnila. Jinak jako teď ty podmínky, co tam máme, jakoby na „tý“ zahradě jak je to opravený, tak to je pěkný. Takže bych nic asi neměnila.

13. Co Vás baví? Na „mým“ povoláním mě baví, teda jakoby, že jsem s „dětma“. To jsem ani nečekala, že mi děti přirostou k srdci. Co je Vaší motivací? Samozřejmě to, že mám tu možnost někomu něco dát. To co vím já, že si to potom „zapamatujou“. Na tom je to nejhezčí, že ty děti jsou jako taková „houba“ a já do nich dávám ty informace a oni to potom ví. Je i hezký vidět ty jejich pokroky, že tam v září přijde dítě,, který“ pomalu nemluví (hlavně u těch řečových vad) a odchází „rozmluvený“, že jeho „plná třída“. Nebo tam přijde dítě, „který“ neumí stříhat a třeba už i za měsíc umí stříhat. To jsem viděla i u těch mladších dětí, tam byly ty pokroky vidět víc, tam to bylo třeba po měsíci. Ale to mě asi motivuje, ty děti.

14. Určitě. Už jen kvůli „tý“ škole, že ta byla fakt perfektní. Nemůžu si stěžovat. Nevím o jiné střední, která by se ke mně hodila líp. Zvolila bych znova, určitě.

15. Řekla bych, že určitě to je prestižní povolání. Určitě se nestydím, když se mě někdo zeptá, říct, že jsem učitelka, co pracuje v MŠ. To jsem fakt ráda, že se nemusím za svoje povolání stydět. Ve vztahu ke společnosti, řekla bych, že je to na takový houpačce. Furt bych řekla, že lidi mají úctu k učitelům jako takovým.

Dotazovaná je mou bývalou spolužačkou ze střední školy. Komunikace probíhala bez problému. Konverzovaly jsme v kavárně, kde jsme byly v ústraní od společnosti.

Rozhovor č. 7

Pohlaví: žena (Hana)

Věk: 24 let

Vzdělání: Vyšší odborná škola sociální a Střední pedagogická škola Prachatice,
Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích- obor: Učitelství pro MŠ

Praxe: 2,5 roku

Místo působitě: MŠ u Pramene v Českých Budějovicích

Věkové složení dětí + počet: 26 dětí (převažují chlapci)-složení od 3-7 let-smíšená třída

Uvádějící učitel: nebyl

Odpovědi k rozhovoru:

1. Já jsem si nijak nepředstavovala, protože jsem už byla rozhodnutá někdy v 7. třídě, že budu tohle dělat. Protože několik let jsem byla ve skautu, spíš že jsem měla „takovej“ vztah k dětem a nic „jinýho“ mě nenapadlo, co bych dělala. Více méně kvůli tomu jsme to šla dělat.

2. Více méně ano, spíš teď jsou ty děti takové rozjívené, zlobivější než si člověk představoval. Je to takový trochu těžší, není to o tom, ta školka, jak všichni říkají, že si ve školce jenom hrajeme. Ale má to „nějakej“ cíl, smysl.

3. V čem ne? Asi v tom, že ty děti jsou hodnější a nejsou. V čem ano? Měla jsem představu, že budu ve školce hrát na kytaru, že s dětma budu nějak hrát, tvořit, což jakoby se děje. Něco jim přináším, což mi dělá radost. To byla ta moje představa největší.

4. Asi ten vztah kolegyně ke mně. Já jsem vlastně nastoupila do práce, kde jsem vlastně měla už praxi. Kde jsem sama chodila do „tý“ školky. Tak oni mě tady znali a nikdo se ke mně nechoval nějak jakoby povýšeně. Prostě ve všem mi pomáhali, takže ten vztah těch kolegyně ke mně.

5. Asi papírování, že toho je strašně moc. Alespoň v „týhle“ školce je tolik dokumentů, tolik papírování ohledně jak diagnostiky, různých záznamů, že to zabírá „tý“ učitelce strašně moc hodin práce na tom.
6. Jak už jsem říkala, suprově. Máme dobrý vztah do teďka.
7. Neměla jsem „žádnýho“ uvádějícího učitele. Ale nastoupila jsem k o hodně starší kolegyni, tak z „tý“ jsem měla velký příklad.
8. Naše zástupkyně, jelikož u ní jsem vykonávala praxi už na střední i vysoké škole. Tak jsem k ní měla důvěru, ještě do teď k ní mám důvěru. A můžu se na ní kdykoliv obrátit.
9. Na 70% jsem s ní spokojená a vím, že mám nedostatky a hlavně ty děti se stále mění. Fakt každé dítě je individuální a furt hledám různé metody, různé znalosti, co na ty děti platí a neplatí. Víím, že toho dělám hodně špatně, ale hledám stále.
10. Co Vám dělá největší problémy? Asi s těma dětma, který jde těžko zaujmout, který jsou rozjívěný, nemají „takovej“ ten řád, ani pravidla z „tý“ rodiny. Nějak je zaujmout, aby prostě dodržovali ty pravidla. Protože někdy to člověku taky ulítne a někdy na ně zakřičí, což se mi nelíbí. Prostě nějakou metodu komunikační, aby je to bavilo a mě to bavilo. Aby mě poslouchali a nějak nám to klapalo. Co Vám jde nejlépe? Těžko říct, asi i chodím, myslím si s novými „nápadama“ ohledně jakoby výtvarky, snažím se s „nima“ hodně tvořit (i nové hry). Aby to pro ně bylo fakt zábavný, nový, hodně pohybu. Ale jak říkám, pořád mám nedostatky, který „chtěj“ zlepšovat.
11. To byla jedna od paní ředitelky a jedna od české školní inspekce.
12. Asi žádný, jsem tu spokojená.
13. Motivací jsou asi ty děti, že i když prostě někdy se na ně zlobím, tak oni prostě přijdou, že mě mají rády a že je to se mnou baví. Tak asi ty děti, ten vztah k nim.
14. Zvolila, jo.
15. Je to důležité povolání, ale ve společnosti není tak oceněný jak by mělo být. Rozhovor se uskutečnil na půdě MŠ, kde působí sama dotazovaná. Což mi zprvu přišlo jako dobrý nápad, ale bohužel mě to zklamalo. Ve třídě sice vládlo poměrně klid (děti měly dopolední svačinu), ale i tak to byl rušivý element. Jelikož se učitelka musela věnovat jim i mně, i přesto, že jim dala pokyn, aby nás chvíli nerušily a snažily se být trochu potichu.

Rozhovor č. 8

Pohlaví: žena (Barbora)

Věk: 22 let

Vzdělání: Střední uměleckoprůmyslová škola sv. Anežky české, Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích- obor: Učitelství pro MŠ

Praxe: 1 rok

Místo působnosti: MŠ Nerudova 53, České Budějovice

Věkové složení dětí + počet: 28 (polovina chlapců a polovina dívek)-děti od 2-4 let

Uvádějící učitel: starší kolegyně

Odpovědi k rozhovoru:

1. Já jsem vlastně v těch patnácti, když jsme se hlásili na střední, tak mě to vůbec nenapadlo, že bych se vůbec jednou chtěla starat o děti, vzdělávat je a vést je. Byla jsem mladá holka, vůbec mi to nepřišlo. Jenomže potom jsem na střední začala soukromě hlídat, jednu holčičku a začalo mě to hrozně bavit. Tak jsem si říkala, tak jako, asi to není jako úplně ono, co jsem si vybrala. A pak jsem se právě přihlásila na tenhle obor. Byla jsem hrozně spokojená a překvapená, právě školou („vejškou“). Mně se tam hrozně líbilo. Protože díky bohu, byly tam i holky, který to zveličovaly, tenhle obor, ale byly tam holky, „který“ ví, o co se jedná, v „týhle“ práci. A že je to „sakra“

důležitá práce. Že vlastně když je tady to dítě, který je v pořádku, má super rodinu, má to fajn, tak tomu nic nechybí. Ale my jsme tady i pro ty děti, který „strádaj“. A jsou tady s „náma“ a my jsme tady proto, abychom jim to zázemí poskytovali. A spousta lidí, si myslím, vůbec neví, o čem ta práce je a co ty děti vlastně fakt „potřebujou“.

2. Shodovaly, akorát v „tý“ práci je hodně důležitý, se orientovat nejen z toho „psychologickýho“ hlediska a z toho „přirozenýho“ citu „tý“ hloubky Ale tady jde i o to papírování a znalost dokumentace, RVP a všechno dohromady. Protože dneska ty inspekce jsou, a co je psáno, to je dáno. Pokud se ta holka v tom neorientuje, nesnaží se orientovat, tak je to problém. Když se na to narazí, tak je to fakt problém.

3. Asi spíš s tím, že jsem se bála mít ty děti sama a když jsem najednou přišla do „tý“ práce a byla jsem na to sama, tak je to o mnohem lepší. Naopak jsem překvapovala samu sebe, jak vlastně to jde, když se chce. Vlastně ty děti jen „čekaj“, jaká budu. Takže jsem jim ukázala, jaká jsem a dětem se to líbilo, a mně se líbí, jaký jsou oni. Takže jsem spokojená.

4. No tak kolektiv určitě a paní ředitelka, ta žije pro školku. Myslí všechno dobře, i pro nás, i pro děti. Takže já jsem byla mile překvapená hlavně tím kolektivem. Všichni se mi snažili pomoci a já jsem věděla, že když bych cokoliv, kdykoliv potřebovala, tak se nemusím vůbec bát něco říct, nebo za někým přijít, že mám s něčím problém. Takže já jsem díky tomu byla úplně v klidu.

5. Ne zklamalo, já jsem se na to psychicky připravovala dopředu, ale postoje určitých rodičů. Vždycky jsou to ty pohledy rodičů, přístup toho rodiče. Ale taky mě mile překvapilo, že většinu rodičů máme skvělých. Naopak „říkaj“, že je to povolání, který by nezvládli a že nás „obdivujou“ a jsou hrozně milí a nápomocní.

6. Dobře, já jsem sem chodila už teda během praxí, takže mě znali. Ty dva roky co jsem byla na „vejšce“. Druhák, třeták jsem sem chodila. Jak říkám, je to vždycky i o charakteru i „tý“ učitelky, i učitelek vedle a všech, což tady si paní ředitelka opravdu vybírá. Dbá na to, jaký tady ty lidi jsou. Takže to bylo super.

7. Uvádějící jako takový není, ale je přípravný týden, kde mi bylo předloženo úplně všechno. Seznámila jsem se s kolegyní, s paní uklízečkou, kuchyní a podobně. Jinak jako ty hlavní věci, to mi bylo řečeno na začátku. Jinak o všem se domlouváme a řešíme vždycky v průběhu s kolegyní. Mám kolegyni strašně milou, strašně hodnou, takovou správnou. Vůbec není, že by mi jako něco zakazovala nebo mi do toho zasahovala. Nechává mi právě volno a naopak já jsem ráda, že ona mě nechá vyřádit a ona si může jakoby „odpočinout“. Není to tak, jako že by mi dávala najevo, že bych jí překážela nebo něco. My jsme si sedly hodně dobře a za to jsem ráda.

8. Tak pomoc mi poskytovala hrozně velikou paní učitelka, co mě vlastně vedla na praxi. To bylo hlavní a moje mamka a přítel. Protože vlastně já jsem s přítelem hodně často řešila, ten pohled ostatních lidí na tohle povolání. On teda díky bohu, má ten svůj názor na to „podobnej“ jako já a ví, o co jde.

9. Vždycky to může být lepší. Já si myslím, že ta učitelka by se měla hrozně hlídat, s tou svou snaživostí, jakmile svým způsobem zlenivý, tak je to problém. Protože ty děti „potřebujou“ nový impulzy, „potřebujou“ se dozvídat, mít to obohacený, okořeněný, zajímavý. Je třeba být nápaditá a pořád se snažit ty děti seznamovat s „různejma“ „věcm“a, ty děti, „hltaj“. Ty děti tě „hltaj“, když ví, že to pro ně myslíš dobře a baví tě to „bejt“ s „nima“. Ale jakmile to ta učitelka vzdává, nechce se jí, tak to je potom znát, na tom chování dětí. Byla bych strašně nerada, kdybych začala lenivět, což teda doufám, že ne. Protože mě to baví a naopak mě ženou dopředu ty kolegyně, „který“ jsou fakt dobrý, takže se snažím taky.

10. Co Vám dělá největší problémy? Na začátku roku mi dělaly problémy, hovory s „rodičema“, než jsem si zvykla, ale to jsem se otrkala, to pak bylo dobrý. Spíš ne než

problém, ale naučit se řešit pohotově. Když se něco stane, tak si v hlavě honem probat jak to s těma „dětma“ vyřešit, jak to udělat, abych neřekla blbost. Aby to ty děti neobrátily a nevyšlo to v „niveč“, v každý situaci se dá vytěžit nějaký poučení. Ať už je to „špatnej“ zážitek, nebo že se něco přihodí, jako třeba úraz (Proč se přihodil ten úraz?). Měla jsem tu úraz a dělá mi teda problémy vidět krev, takže stane se, že dítě zakopne, roztrhne si obočí. Mně se to stalo první týden v práci, takže mi jel chlapeček na šití, na dva stehy. Stane se to prostě. Spíš pohotově řešit, takový ty technický věci, jako je mašlička a podobný. To mi dělalo problém, takže mi s tím pomáhala kolegyně odvedle. Co Vám jde nejlépe? Asi jsem hodně zaměřená teda na prosociálně a vztahy mezi dětma-mezi sebou. To si myslím, že mi jde, ukazovat jim a být pro ně vzorem, protože opravdu si hlídám to, jaká na ty děti jsem. Jako dítě je zrcadlo svých rodičů, tak v „tý“ školce je zrcadlo ta učitelka. Oni si ze mě hrozně moc berou, jde to vidět. Oni „napodobujou“, přirozeně tak jak mluvím já. Když mluvíme mezi sebou, tak vidím, že mají v sobě mě.

11. Dvěma, paní ředitelkou a paní zástupkyní.

12. Tady vůbec žádný, mně se strašně líbí, jak je to vedený, filozofie naší školky. Líbí se mi, že nemáme besídky jako takový, ale máme slavnosti. Já jsem úplně proti besídkám, protože co sleduju i já co vím z dětství, tak většina dětí je hrozně stydlivých a besídka pro ně není vůbec hezký zážitek. Nucení dětí do něčeho, tak ty děti z toho mají stres, takový to roztěkaný chování a třes toho dítěte se mi vůbec nelíbí. Takže u nás teda za ty slavnosti jsem hrozně ráda.

13. Tak strašně mě baví to, že „každej“ ten den je „jiněj“ a ty dny jsou takový, jaký si je udělám. Protože já, tím jak si to vedu, tak to pak vypadá a jsem za to taky zodpovědná. Je to na druhou stranu „příjemnej“ pocit, že vlastně to co dělám, nedělám jen tak, ale je to vidět ne zvenčí, ale vidím to já a ty děti hlavně.

14. Určitě. Já si myslím, že pro ženskou, která má cit k dětem a „nějakej“ ten „pedagogickej“ takt, tak je to úplně úžasná práce.

15. Není to prestižní povolání, ale mně je to svým způsobem jedno. Ať si říká, kdo chce, co chce. Já taky nevím, co obnáší jiný povolání. Neshazuju to povolání, ani náhodou, nesnižuju ty lidi. Ať si říká, kdo chce, co chce, ale je to nedocenený. Ale naštěstí tady nejde tolik o ty dospělý, jako o ty děti. Takže je mi to celkem jedno.

Rozhovor probíhal nečekaně. Čírou náhodou jsem se dozvěděla, že na školce, kde vykonávám průběžnou praxi, vyučuje učitelka, která splňuje moje kritéria k rozhovoru. Rozhovor jsem vedla v prostředí MŠ, kde působí samotná respondentka. Byla příjemná atmosféra, nebyly jsme rušeny. Zatím to pro mě byl nejpřínosnější rozhovor a to podotýkám, že s nejčerstvěji vystudovanou učitelkou.

Rozhovor č. 9

Pohlaví: žena (Barbora)

Věk: 23 let

Vzdělání: SŠ PEDAGOGICKÁ, HOTELNICTVÍ A SLUŽEB Litoměřice, momentálně studuje (kombinovanou formou) Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích- obor: Učitelství pro MŠ

Praxe: 1 rok

Místo působení: MŠ Radošovice 7, 373 41 Hluboká nad Vltavou

Věkové složení dětí + počet: (jednotřídky) 25 dětí (smíšená třída, převaha chlapců-děti od 2 let)

Uvádějící učitel: 50 let

Odpovědi k rozhovoru:

1. Svou práci učitelky v mateřské škole, jsem si představovala spíš jako hromadu

legrace, bez nějakých povinností a spíš hodně zábavy s dětmi.

2. Musím říct, že mé představy se shodovaly s realitou. S „dětma“ jsme si užily opravdu spoustu legrace, ale samozřejmě taky jsme měli taky mnoho povinností.

3. V čem ne? Jako začínající učitelka jsem se moc neseťkala s dobrými ohlasy. V čem ano? Určitě se to shodovalo s realitou právě v těch činnostech s těmi dětmi, s tou legrací.

4. Příjemně mě překvapilo hlavně to, že celkem dobře, mě přijímaly rodiče dětí, kteří byli teda mladší kategorie.

5. Bylo hlavně to, že někteří rodiče opravdu vyhledávali konflikty se mnou a maličkosti, malichernosti, hlavně kvůli tomu, že jsem byla ve svém prvním zaměstnání.

6. Vzhledem k tomu, že jsem pracovala v jednotřídní mateřské škole, měla jsem pouze jednu kolegyni a to mojí nadřízenou, paní ředitelku a s tou jsme si opravdu sedly a byly jsme skvělý tým.

7. Právě za toho uvádějího učitele by se dala považovat ta paní ředitelka, ta moje kolegyně. Sehrála pro mě docela důležitou roli, protože mě seznámila s věcmi, které jsem třeba neměla čas poznat, a se kterými jsem si nevěděla rady.

8. Musím říct, že to byla především moje rodina (manžel, maminka), ale musím říct, že docela i paní školnice s paní kuchařkou v jedné roli. Byla to jedna osoba, se kterou jsem vlastně byla celý ten čas, když jsem byla ve školce sama. Např. při ranní a odpolední činnosti.

9. Jsem, ale určitě mám taky nějaké nedostatky, které se snažím napravovat a poučuji se z vlastních chyb.

10. Co Vám dělá největší problémy? Největší problémy mi asi dělají zápisy v třídní knize. A to hlavně proto, že moc hezky nepiši. Co Vám jde nejlépe? Myslím si, že vymýšlet nějaké programy, besídky, různé akce.

11. Během svých začátků jsem nebyla podrobena žádné hospitaci.

12. Musím teda trochu říct, že bych toužila být paní ředitelkou. Ale určitě moje mateřská škola, kde jsem pracovala, byla hodně zaměřená na environmentální výchovu a musím říct, že ty finance, které byly investovány do věcí a pomůcek, ohledně té environmentální výchovy, bych asi investovala mnohem lépe, do nějakých školních pomůcek a podobně.

13. Na mojí práci mě baví hlavně ten každodenní styk s těmi dětmi, to jak jsou bezprostřední a mojí motivací je právě to, že když je naučím něco nového a vidím, že z toho mají radost, že jim to jde. Tak asi to, je pro mě největší motivací.

14. Ano, určitě bych si zvolila toto povolání znova.

15. Myslím si, že povolání učitelky v MŠ, je jedno z nejdůležitějších povolání. Když tedy nepočítám nějaké jednotky integrovaného záchranného systému, ale myslím si, že společnost potřebuje paní učitelky a vždycky tady budou vlastně potřeba.

Rozhovor probíhal v domácím prostředí. Moji dotazovanou byla kolegyně z mého studijního oboru, která přešla na dálkové studium. Komunikace byla velmi vřelá a atmosféra klidná.

Rozhovor č. 10

Pohlaví: žena (Lenka)

Věk: 27 let

Vzdělání: Česko Anglické gymnázium České Budějovice, Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích- obor: Učitelství pro MŠ

Praxe: 2 roky

Místo působitě: ZŠ a MŠ Neznašov 11, Všemyslice 373 02

Věkové složení dětí + počet: 23 dětí (předškolní děti-polovina děvčat a polovina

chlapců)

Uvádějící učitel: nebyl

Odpovědi k rozhovoru:

1. Já jsem moc konkrétní představu neměla, protože jsem právě z „gymplu“ a nemám střední pedagogickou školu. Takže jsem si spíš tu představu potřebovala utvořit při těch studijích na té „vejšce“.

2. Těžko říct, asi ani moc ne. Já jsem spíš žila v tom, když jsem přišla do toho „prváku“, že fakt si ta učitelka s těma dětma víc hraje. A papírování, které je běžnou součástí té praxe, šlo mimo mě.

3. V čem ne? Právě v tom, co se týká té volné hry dětí nebo toho, že já jsem předpokládala, že budu mít sama mnohem víc prostoru na to, abych se mohla zapojovat do těch činností a her těch dětí. Myslím si, že na to tam tolik prostoru v té MŠ není, nehledě k tomu, že se nemůžu účastnit každý hry, činnosti. Oni musejí mít prostor sami na nějakou tu socializaci a začlenění do toho kolektivu. Prostě si to místo musí utvářet sami. V čem ano? Na to neumím odpovědět.

4. Prostředí, vůbec ta atmosféra školky, ať už té, kam jsem nastoupila přímo po škole, nebo i „tý“, kde jsem teď. Měla jsem fakt štěstí, že v obou těch školkách je hrozně příjemně. Když tam člověk přijde, tak to na něj „dejchne“ a cítí se tam dobře. Alespoň já to tak mám.

5. Já asi nemám pocit, že by mě něco zklamalo. Nemyslím si, potkala jsem fajn děti, fajn rodiče, i kolegy. Takže nemůžu říct, že by tam byl nějaký problém.

6. Dobře. Já jsem měla právě hned třídu (po vysoké škole) se spolužačkou z „vejšky“. Vedle jsme měly kolegyni ve třídě, která byla asi o 2 roky mladší než já a panu ředitelovi bylo sedmatřicet let. Takže jsme tam všichni fungovali dost rodinně.

7. Nedá se říct, jelikož jsem byla ve třídě s tou spolužačkou.

8. Já myslím, že maminka, protože maminka je taky učitelka. Takže na spoustu věcí, co se týká toho fungování a provozu té školky jsem konzultovala s mamkou.

9. Asi jo. Já myslím, že fungujeme tak, že já mám ráda ty děti a oni mají rády mě. Tak nějak spolu žijeme v takový symbióze, že to spolu funguje.

10. Co Vám dělá největší problémy? Největší problém je určitě nástroj, myslím si, že ten mi i chyběl na „vejšce“ na škole, jelikož nemám střední „pajdu“. Tak tady jsem ho celkově postrádala, tady jsme sice nějakou zkoušku měli. Ale já bych ho uvítala víc, docela s ním bojuju. Co Vám jde nejlépe? „Výtvarka“ i co se týká toho zpěvu. Když kolegyně hraje, tak já k tomu zazpívám a je to dobré.

11. Žádné.

12. Vetší začlenění rodičů.

13. Mě obecně baví to fungování s dětma, já je mám hrozně ráda, jelikož jsem jim v ledačem podobná. Tak spolu docela fajn fungujeme.

14. Jo.

15. Myslím si, že není prestižní, není doceněný. Právě tím, „jakej“ je obrázek společnosti na tohle povolání. Všichni to berou jako hlídací službu. Odpoledne si ho (rodiče) vyzvedneme a ta paní učitelka si tam s tebou bude celou dobu hrát. Já jsem měla představu docela dost podobnou, ne přímo takovou, ale dost podobnou. Docela jsem byla vyvedená z omylu, že to tam tak nefunguje a že té práce je tam poměrně dost. Těm dětem se totiž něco musí vštípit a něco je naučit.

Rozhovor probíhal po sjednané domluvě na mém bytě na koleji. Konverzace se týkala i jiných témat než samotného rozhovoru, stáčela se i ke studiu na vysoké škole a zkušenostem. Zkoumaná osoba byla velice milá a ochotná.

Na všechny dohodnuté schůzky jsem chodila s předstihem, abych předešla

společenskému faux pas.